

İran ile İlgili İletişim Çalışmaları Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz

Reyhan Candar* & Samet Candar**

Öz

Bu çalışma, İran ile ilgili iletişim alanındaki akademik yayınları bibliyometrik analiz tekniğiyle inceleyerek, bu alandaki temel eğilimleri, araştırma konularını ve uluslararası işbirliklerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada, Web of Science veri tabanında "Iran and communication" anahtar kelimeleriyle yapılan tarama sonucunda, 2 Aralık 2024 tarihine kadar yayımlanmış tüm akademik yayınlar analiz edilmiştir. VOSviewer yazılımı kullanılarak yapılan analizde, 176 anahtar kelime, 197 yazar, 10 farklı ülke ve 67 kurum tespit edilmiştir. Yazarların atıf sayıları ve toplam bağlantı güçleri değerlendirilerek bilimsel iş birlikleri ortaya konmuştur. Yayın türleri incelendiğinde, en fazla makale formatında çalışmaların yayımlandığı belirlenmiştir. Yayın yıllarına ilişkin analizler sonucunda, 2022 yılının en fazla yayının yapıldığı dönem olduğu tespit edilmiştir. Disiplinler arası dağılımda, mühendislik, iletişim ve bilgisayar bilimleri en fazla çalışmanın yapıldığı alanlar olarak öne çıkarken, yayınların büyük çoğunluğunun İngilizce olduğu görülmüştür. Bu bulgular, İran'daki iletişim çalışmalarının yıllar içinde artan bir ivme kazandığını ve akademik üretimin disiplinler arası bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Çalışma, bu alandaki akademik işbirliklerini ve araştırma yönelimlerini daha iyi anlamak isteyen araştırmacılar için önemli veriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometrik Analiz, İran, İletişim Çalışmaları, Siyasal İletişim, Bilimsel İşbirliği, Big Brother.

A Bibliometric Analysis of Communication Studies on Iran

Abstract

This study examines academic publications on Iran and communication through bibliometric analysis, identifying major trends, research themes, and international collaborations. Publications indexed in the Web of Science under the keywords "Iran and communication" and published until December 2, 2024, were analyzed. Using VOSviewer, the analysis revealed 176 keywords, 197 authors, 10 countries, and 67 institutions. Citation counts and total link strengths highlighted patterns of scholarly collaboration. Journal articles emerged as the most common publication type, while 2022 marked the peak year for output. Disciplinary distribution indicated that engineering, communication, and computer sciences were the most prominent fields, with English dominating as the primary language of publication. These findings show that communication studies in Iran have gained increasing momentum and display a distinctly interdisciplinary structure. Overall, the study provides valuable insights for researchers interested in understanding academic collaboration networks and research trends within this evolving area.

Keywords: Bibliometric Analysis, Iran, Communication Studies, Political Communication, Scientific Collaboration, Big Brother.

*Doktora Öğrencisi | Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım A.B.D. - Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bilim Dalı | reyhan.candar19@ogr.atauni.edu.tr
ORCID: 0000-0001-6995-9664

**Araştırma Görevlisi | Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım A.B.D.- Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bilim Dalı Doktora Öğrencisi | samet.candar@atauni.edu.tr
ORCID: 0000-0003-0763-1940 | DOI: 10.36484/liberal.1644244
Liberal Düşünce Dergisi, Yıl: 30, Sayı: 119, Yaz 2025, ss. 327-365.
Gönderim Tarihi: 21 Şubat 2025 | Kabul Tarihi: 27 Mart 2025

Giriş

İletişim bilimleri, disiplinler arası bir alan olarak tarihsel süreç içinde farklı metodolojik yaklaşımlar ve analiz teknikleriyle incelenmiştir. Son yıllarda, bilimsel üretkenliği değerlendirmek ve akademik eğilimleri belirlemek amacıyla bibliyometrik analiz yöntemi giderek daha fazla kullanılmaktadır. Bibliyometrik analiz, belirli bir konu veya bölge özelinde yapılan akademik çalışmaların dağılımını, etki düzeyini ve araştırma trendlerini bibliyometrik verilerden faydalanarak ortaya koymayı amaçlayan bir tekniktir.

Bu çalışmada, İran ile ilgili küresel akademik literatürde yer alan iletişim araştırmalarının bibliyometrik bir perspektifle değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. İran, tarihsel, kültürel ve politik yapısıyla uluslararası akademik çalışmalarda önemli bir araştırma alanı oluşturmaya rağmen, bu konudaki bilimsel üretimin dağılımını sistematik olarak ele alan kapsamlı bir bibliyometrik analiz bulunmamaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın temel hedefi, İran'a yönelik iletişim araştırmalarının küresel ölçekte akademik dağılımını, literatürde öne çıkan anahtar temaları, en çok atıf alan yazarları, yayınların yıllara, dillere ve ülkelere göre dağılımını ortaya koymaktır.

Bu doğrultuda, Web of Science veri tabanında 2 Aralık 2024 tarihine kadar yayımlanmış tüm akademik çalışmalar "Iran" ve "communication" anahtar kelimeleri kullanılarak bibliyometrik bir analiz yöntemiyle incelenmiştir. Elde edilen bulgular, İran ile ilgili iletişim araştırmalarının akademik gelişim sürecini anlamaya katkı sağlarken, gelecekte yapılacak çalışmalara da yön göstermeyi hedeflemektedir. Böylece, İran üzerine gerçekleştirilen iletişim araştırmalarının bilimsel haritası çıkarılarak küresel akademik eğilimlerin nasıl şekillendiği ve İran'ın iletişim çalışmaları bağlamındaki akademik konumu değerlendirilecektir.

İran'daki iletişim ortamını teorik düzeyde anlamlandırmak ise, yalnızca nicel dağılımların ötesine geçerek medya çalışmaları literatüründe geliştirilen kuramsal çerçevelerle mümkün hale gelmektedir. Özellikle siyasal iletişim ve medya ekolojisi yaklaşımları, İran gibi merkeziyetçi ve ideolojik temelli yönetim biçimlerinde medyanın işlevini analiz etmede önemli kuramsal araçlar sunmaktadır. Siyasal iletişim yaklaşımı, medya içeriklerinin iktidar ilişkileri çerçevesinde nasıl biçimlendiğini ve kamusal söylem alanlarını nasıl etkilediğini ele alırken; medya ekolojisi yaklaşımı ise iletişim teknolojilerinin toplumsal yapılar üzerindeki uzun erimli etkilerine odaklanmaktadır.

İran'ın medya sistemi, İslam Devrimi'nin ideolojik temelleri ve devletin otoriter yapısıyla şekillenmiştir. İran'da medya, ne tamamen özgür piyasa ne

de tamamen totaliter kontrol modeline sığar; İslami ideoloji ve devrim ilkele-riyle harmanlanmış, kısmen kamusal sorumluluk vurgusu yapan bir düzen-dir. Bununla birlikte, İran'da otoriter yaklaşım izleri belirgindir: Anayasası ve medya mevzuatı, devletin “kırmızı çizgilerini” aşan yayınları yasaklar ve basın özgürlüğünü ağır kısıtlamalara tabi kılar. Örneğin, İran'da özel televiz-yon/radyo yayıncılığı yasaktır; yabancı yayınlar da uydu çanaklarına konan genel yasak ve sinyal karartmaları ile engellenmeye çalışılır (Pourrashidi, 2021). Rahimi (2015) de İran'da sansür mekanizmalarının hem yasal düzenle-meler hem de kültürel baskılar yoluyla çift yönlü işlediğini vurgular; proaktif (yayın öncesi denetim) ve reaktif (yayın sonrası cezai yaptırım) sansür uy-gulamaları iç içe geçmiştir. Sonuç olarak siyasal iletişim kuramları perspek-tifinden İran, kamusal iletişimin devlet ideolojisi çerçevesinde sıkı kontrol edildiği, sınırlı bir kamusal alanın bulunduğu bir örnek sunar.

İran'daki medya ortamı, geleneksel kitle iletişim araçlarının devlet teke-line yakın olduğu bir yapıdan, dijital teknolojilerin yayılmasıyla daha kar-maşık bir ekosisteme evrilmiştir. Medya ekolojisi bağlamında, farklı iletişim kanalları arasındaki etkileşim İran'da çarpıcıdır. Blout (2023), İran'da ardı-şık rejimlerin medya ile ilişkisini incelediği çalışmasında, İslam Cumhuri-yeti'nin “mecralar arası ikilem” yaşadığını belirtir: Yönetici elit bir yandan Batı kaynaklı iletişim teknolojilerini bütünüyle reddedemeyip kitlelere ulaş-mak için kullanmakta, diğer yandan bu mecraları “yabancı tehdidi” diyerek şeytanlaştırmaktadır. Örneğin, sosyal medya resmi söylemde sıkça hainlikle özdeşleştirilse de, bizzat yöneticiler halkla ilişkiler için Twitter, Instagram gibi platformları kullanmışlardır. İnternet ve sosyal medya, gazetecilik pra-tiğinde yeni bir mecra açmış; pek çok haber sitesi ve çevrimiçi içerik platfor-mu doğmuştur. Bu dijitalleşme, medya ekolojisini çeşitlendirirken devletin denetimini de zorlaştırmıştır. Ancak İran devleti dijital alanı kontrol altına almak için Ulusal İnternet projesi (Ulusal Bilgi Ağı) gibi kapsamlı girişimlere yatırım yapmıştır. Michaelsen (2018), İran'ın internete yaklaşımının yalnız iç dinamiklerle değil uluslararası güç mücadeleleriyle belirlendiğini söyler. Özellikle ABD ile ideolojik ve jeopolitik karşıtlık, İran yönetimini interneti bir “mücadele alanı” olarak görmeye itmiş; demokratikleşme girişimleri, yaptırımlar ve siber saldırılar gibi dış tehditler, İran'ın internet altyapısını dış etkilerden yalıtma isteğini pekiştirmiştir. Bu bağlamda rejim, dış dünya-ya daha kapalı bir dijital ekosistem kurarak sansür ve gözetim kapasitesini artırmaya çalışmaktadır. Özetle, medya ekolojisi kuramı açısından İran, diji-talleşmenin kaçınılmaz çeşitlilik ve etkileşim baskısına karşı devletin mer-kezîleştirici refleks gösterdiği bir laboratuvarıdır. Dolayısıyla, bu iki kuramsal yaklaşım çalışmanın bibliyometrik analiz bulgularını daha derinlikli şekilde

anlamlandırmak açısından teorik bir zemin sağlamaktadır. Böylece, İran'daki iletişim araştırmalarının sadece sayısal dağılımları değil, aynı zamanda bu üretimlerin ardındaki ideolojik, siyasal ve teknolojik dinamikler de literatür bağlamında değerlendirilmiş olacaktır.

Belirli bir alanda gerçekleştirilen bibliyometrik analizler, ilgili konudaki akademik çalışmaların karşılaştırılmasına, hangi çalışmaların daha fazla veya daha az kullanıldığına ve bilimsel literatüre hangi araştırmaların daha fazla katkı sağladığının belirlenmesine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır (Ulu ve Akdağ, 2015: 7). Bu süreçte, bibliyometrik analiz kullanılarak bibliyometrik haritalandırma yapılmış ve bu sayede literatürdeki bilimsel çalışmalar arasındaki ilişkiler daha net bir şekilde görselleştirilmiştir. Bibliyometrik haritalama, bilimsel çalışmaların literatürünün niceliksel verilere dayandırılarak oluşturulmuş görsel çıktısı olarak tanımlanmaktadır. Bibliyometrik haritalama sürecinde, genel bir akademik görünüm sunmak amacıyla literatürdeki araştırmalar kapsamlı ve sistematik bir şekilde analiz edilmiştir. Genellikle belirli bir konu veya alanda yayımlanmış akademik çalışmaların literatür üzerindeki genel konumunu belirlemeyi amaçlayan bu yöntem, alanın mevcut durumunu ve gelişim eğilimlerini anlamaya olanak sağlamaktadır (Van, 2011: 3-4). Bu bağlamda, İran ile ilgili iletişim araştırmalarının bilimsel dinamiklerini ortaya koymak için öncelikle iletişim çalışmalarının tanımını ve akademik disiplinler içindeki yerini değerlendirmek önemlidir. İletişim bilimleri, farklı disiplinlerden beslenen ve tarihsel süreç içinde dönüşüm geçiren bir alan olarak, medya, siyasal iletişim ve teknolojik gelişmelerle iç içe ilerlemiştir. Bu nedenle, iletişim çalışmalarının kapsamını, temel kavramlarını ve bilimsel yönelimlerini incelemek, bibliyometrik analiz sonuçlarını daha sağlıklı bir çerçevede değerlendirmeyi mümkün kılacaktır.

İletişim Çalışmalarının Tanımı ve Önemi

Günümüzde iletişim ve kitle iletişim araçları, bireylerin ve toplumların dünyayı algılamasında ve etkileşimde bulunmasında merkezi bir rol oynamaktadır. McQuail'e (2013) göre, bilgi toplumunun temel fenomenlerinden biri, bilginin dijital ve telekomünikasyon teknolojileri aracılığıyla üstel bir hızla üretilmesi ve iletilmesidir. Bu da bireylerin bilgiye erişim ve işleme kapasitesini aşmaktadır (McQuail, 2013: 304). Benzer şekilde, Melnik ve Teplyashina (2019), modern iletişim teknolojilerinin bireylerin bilgiye erişimini artırarak mesajları daha seçici değerlendirmelerine olanak tanıdığını vurgulamaktadır (Melnik ve Teplyashina, 2018: 8). Bu gelişmeler, iletişim ve medya araştırmalarını toplumsal yapı ve insan davranışlarını anlamada vazgeçilmez bir

konuma taşımış, böylece iletişim bilimleri toplumbilim içinde kritik bir alan haline gelmiştir (Tekinalp ve Uzun, 2006: 20).

İletişim bilimleri; matematik, psikoloji, mantık, dilbilim, antropoloji ve göstergebilim gibi çeşitli disiplinlerin bilimsel katkılarından beslenir. Ekonomi, sosyoloji, tarih gibi farklı alanlardan esinlenen araştırma ve sorgulama biçimleri, bu alanın çok boyutlu ve disiplinler arası bir bilim dalı olarak ele alınmasını sağlamıştır (Bourse ve Yücel, 2012: 15). İktisatçılar ve siyasal bilimciler iletişimi kurumsal bir sistem olarak ele alırken, psikologlar kitle iletişim araçlarının bireylerin düşünce yapıları ve kimlikleri üzerindeki etkisini araştırmaktadır. Tarihçiler, edebiyat eleştirmenleri ve kültür antropologları ise kitle iletişim araçlarının kültürel sistem ve günlük yaşamdaki etkilerini çözümlenmektedir. Bu kadar geniş bir yelpazeye yayılan iletişim bilimleri, verimli ve dinamik bir alan haline gelirken, aynı zamanda karmaşık ve disiplinler arası bir yapıya sahip olmuştur (Tekinalp ve Uzun, 2006: 25).

Medya çalışmaları, 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında, gazeteler, reklamlar, sinema, radyo ve telefon gibi iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla ortaya çıkmıştır (Geçikli, 2008). Kuzey Amerika'daki üniversiteler, bu yeni medyanın toplumsal ve siyasal etkilerini incelemeye başlamış ve bu incelemeler "iletişim çalışmaları" olarak adlandırılmıştır. İkinci Dünya Savaşı sürecinde medya araştırmaları hızla genişlemiş, 1930'larda Nazi propagandası medya etkisinin güçlü olduğu görüşünü desteklemiştir. Ancak 20. yüzyıl ortalarından itibaren yapılan araştırmalar, medyanın etkisinin sınırlı olduğunu ve kişiler arası iletişimin hâlâ daha belirleyici bir rol oynadığını öne sürmüştür (Laugney, 2010: 20-24). Postman (1970), medya ekolojisi yaklaşımıyla medyanın çevresel ve teknolojik bağlamda nasıl dönüştüğünü vurgulamıştır (Postman, 1970). Günümüzde, medya çalışmaları yalnızca içerik analizi ile sınırlı kalmayıp, dijitalleşme, algoritmalar ve platform ekonomileri gibi genişleyen konulara odaklanarak daha kapsamlı bir akademik alan hâline gelmiştir (Noble, 2018; Gillespie, 2018).

Siyasal iletişim, siyasal süreçlerle iletişim süreçlerinin etkileşimini inceleyen ve disiplinler arası bir alan olarak, siyasal aktörlerin ideolojik amaçlarını belirli toplumsal gruplara, kitlelere ve topluma kabul ettirerek eyleme dönüştürmek için çeşitli iletişim araçları ve stratejilerini kullandığı bir süreçtir. Bu alanda, siyaset kurumunun toplumu etkileme, yönlendirme ve ikna etme amaçları doğrultusunda iletişimsel etkinliklerin stratejik kullanımı vurgulanmaktadır (Taşcıoğlu, 2016). Siyasal iletişim, kitle iletişim araçlarının toplum ve siyaset üzerindeki etkilerini inceleyen kritik bir alan olarak ortaya çıkmıştır. 1920'lerde radyonun yaygınlaşmasıyla birlikte, radyonun seçmen

davranışları üzerindeki etkisi ile ilgili araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. 1950'li yıllarda televizyonun hayatımıza girmesiyle, televizyonun siyasal etkileri araştırma konusu haline gelmiştir. Günümüzde sosyal medya, seçmen kararları ve siyasal katılım üzerindeki etkisiyle öne çıkmaktadır (Aziz, 2010: 175-176). İletişim bilimleri, disiplinler arası bir alan olarak çeşitli akademik disiplinlerin katkılarıyla büyüyen, gelişen ve çok boyutlu bir bilim dalı olmuştur. Tarihsel gelişimi boyunca, medyanın toplumsal, siyasal ve bireysel etkilerini inceleyen araştırmalar, yeni kuramsal yaklaşımların ortaya çıkmasına katkı sağlamıştır. Gelecekte iletişim bilimlerinin dijital dönüşüm ile birlikte daha farklı boyutlar kazanacağı öngörülmektedir. Bu bağlamda, iletişim çalışmalarının farklı coğrafyalardaki gelişimi ve etkileri, toplumsal ve siyasal dinamiklerle şekillenmektedir. İran özelinde iletişim çalışmaları, ülkenin tarihsel süreçleri, siyasal yapısı ve medya politikalarıyla birlikte değerlendirilmesi gereken önemli bir araştırma alanıdır.

İran ve İletişim Çalışmaları

İran'da modernleşme süreci, basın ve eğitim alanındaki gelişmelerle paralel ilerlemiştir. Feth Ali Şah Kaçar döneminde Batılılaşma hareketleri kapsamında ilk matbaa İran'a girmiş, Nâsırüddin Şah döneminde ise ilk Batılı tarzda okullar açılmıştır. 1837 yılına gelindiğinde ise Mirza Salih Şirazi Kazıruni tarafından İran'da ilk gazete Tahran'da yayımlanmıştır. Gazetecilik, Nâsırüddin Şah döneminde hızla gelişmiş ancak zamanla rejime yönelik eleştirilerin artmasıyla basına sansür ve kısıtlamalar getirilmiştir. Yayımlanan gazetelerin tamamı devlet kontrolünde olup, bağımsız bir basın organının varlığından söz etmek mümkün değildir. Özellikle Meşrutiyet Dönemi'nde gazeteler, toplumun geleneksel yapısında değişimlere zemin hazırlayarak modernleşme sürecinde siyasi ve sosyal alanda etkili olmuştur (Özkan, 2019). Bu süreçte, modernleşme çabaları yalnızca basın ve eğitim alanıyla sınırlı kalmamış, devletin güvenlik ve idari yapılarında ve kamusal alanların gelişiminde de önemli dönüşümler yaşanmıştır. Nâsırüddin Şah, Avrupa'ya gerçekleştirdiği seyahatler sırasında Batı'daki idari ve toplumsal düzenlemelerden etkilenmiş, bu doğrultuda çeşitli reform hareketleri başlatmıştır. Bu reformların bir parçası olarak, Avrupalı uzmanlardan faydalanılarak polis teşkilatının modernleştirilmesi yönünde girişimlerde bulunulmuş ve geleneksel güvenlik yapıları Batılı modeller temel alınarak yeniden yapılandırılmıştır. İran'ın sosyal ve siyasi geri kalmışlığını gidermek amacıyla, modern idari mekanizmalar oluşturulmaya çalışılmıştır (Kusha, 2013; Shabani ve Kamyab, 2013). İran'daki basın ve kamusal alanın dönüşümü, ülkenin modernleşme sürecinin önemli bir parçası olmuş, ancak bu süreç her zaman merkezi otoritenin kontrolü altında şekillenmiştir (Abrahamian, 1982).

İran, 1979 İslam Devrimi ile köklü bir rejim değişikliği yaşamış ve yeni yönetim biçimi, Şii inancı ve İslam hukuku temelinde şekillendirilmiştir. 1979 Anayasası, Batı tipi modern kurumları korurken, rejimin sürekliliğini sağlayacak dini yapıları da sisteme entegre etmiştir. Rehberlik Makamı, Koruyucular Şurası ve Meclis-i Hubregan gibi kurumlar, ülkenin siyasi yapısında belirleyici roller üstlenmiştir. Devrim sonrası süreçte, devlet yapısı dinî liderlerin yetkisini artıran bir sistemle yeniden şekillendirilmiş ve İslam Cumhuriyeti'nin temel kurumsal yapısı oluşturulmuştur. Ayrıca, Şii teolojisi ile modern devlet anlayışının bir araya getirildiği yeni bir yönetim modeli benimsenmiş, böylece devrim sonrası otoritenin meşruiyeti dini ve siyasi unsurların birleşimiyle sağlanmıştır (Vatandoust ve Sheipari, 2023). İran'da hükümetlerin dini yapılarla ilişkisi, reformcu ve muhafazakâr yönetimler arasında farklılık göstermiştir. Teknolojik bağımlılığın politik bağımlılığa dönüşme endişesiyle, İslam Devrimi'nden bu yana tüm hükümetler internet altyapısını güçlendirme çabalarına devam etmiştir. Hatemi ve Ruhani gibi reformcu liderler daha dışa açık politikalar izlerken, Ahmedinejad gibi muhafazakâr liderler devlet kontrolünü artırma eğiliminde olmuştur. Hatemi'nin "medeniyetler arası diyalog" kavramı uluslararası alanda yankı uyandırmış ve BM tarafından desteklenmiştir (Lynch, 2000: 312).

İran'da Bilgi ve İletişim Teknolojileri Bakanlığı'nın tarihi, ilk telefon ile iletişim tellerinin kurulduğu 1886 yılına kadar uzanmaktadır. Posta teşkilatı ile başlayan örgütlenme süreci, 1906'da Posta ve Telgraf Nezareti, 1929'da ise Posta, Telefon ve Telgraf Bakanlığı adını almıştır. 2003 yılından itibaren Bilgi ve İletişim Teknolojileri Bakanlığı olarak faaliyet göstermektedir. 1979 İslam Devrimi sonrasında, sağlıklı bir bilişim sisteminin kurulması amacıyla Yüksek Bilişim Şurası oluşturulmuş ve 1980'lerden itibaren devlet kurumları arasında bilgi ağlarının tesis edilmesi öncelikli hedef haline gelmiştir. Üst düzey yönetim süreçlerinin bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak iyileştirilmesine yönelik çalışmalar hız kazanmış ve bu bağlamda çeşitli projeler hayata geçirilmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kamuda yaygınlaştırılması adına İran'da başlatılan girişimler tarihsel olarak şu şekilde sıralanabilir (Sharifi ve Zarei, 2004: 605):

- 1984–1985: Başbakanlık Bilgi Yönetim Sisteminin kurulması.
- 1992: Kabine toplantılarını yönlendirecek bilgi yönetim uygulamasının geliştirilmesi.
- 1993: Ulusal projelerin izlenmesi ve süreç kontrolü için bilgi teknolojisi altyapısının desteklenmesi.

- 1993–1994: Devletin bilgi ihtiyaçlarının analiz edilmesi ve elektronik iletişim ağına duyulan gereksinimin belirlenmesi.
- 1995: Kabineye sunulan teklif ve önerilerin bilgi sistemleri aracılığıyla değerlendirilmesi.
- 1997: Üst düzey yetkililer arasında güvenli ve kaliteli iletişim sağlamak amacıyla özel bir ağ uygulamasının geliştirilmesi.
- 2001: Kabine toplantıları için gerekli bilgileri sağlamak üzere Hükümet Ağı Planı'nın başlatılması.

İran'da bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimi, 2000'li yıllardan sonra hızlanmış ve Üçüncü Kalkınma Planı (2000-2004) ile bu alan kalkınma hedeflerinden biri olarak belirlenmiştir (Ahin, 2008: 209). Bu doğrultuda, ulusal projelerle telekomünikasyon ağları genişletilmiş ve kırsal alanlarda teknolojinin hızla gelişmesini engelleyebilecek kara altyapısı sorunlarının giderilmesi amaçlanmıştır. Telekomünikasyon sektörüne yönelik Beş Yıllık Plan çerçevesinde, ağın kapsamı önemli ölçüde genişlerken, trafik ölçümü, bakım ve operasyonel faaliyetlerde kullanılan gelişmiş yöntemler sayesinde verimlilik ve güvenilirlik de artırılmıştır. Öyle ki, İran Telekomünikasyon Şirketi'nin (TCI) yıllık raporuna göre, 1997 yılında ağ güvenilirliği yaklaşık %98'e ulaşmış, 1999 itibarıyla ise 1.000 kişi başına düşen sabit hat kullanımı 125'e yükselmiştir (Arabshahi, 1999; Ebrahimian, 2003). İran, 2000'li yılların başından itibaren milli internet altyapısını güçlendirmeye çalışarak, ulusal kaynaklara dayalı dijitalleşme politikası izlemiştir. Rejimin güvenlik kaygıları ve dış yaptırımlar, İran'ın bağımsız bir internet altyapısı oluşturma çabalarını tetiklemiştir. Ancak, reformcu-muhafazakâr klikler arasındaki siyasi çekişmeler, bu sürecin yönünü etkilemiş ve ülke içinde zaman zaman sosyal medya platformlarına yönelik sansür tartışmalarına neden olmuştur. İran, bölgesel bir dijital ağ oluşturma hedefi doğrultusunda ilerlerken, devletin bilgiye erişim üzerindeki kontrolü toplumsal tepkilere yol açmaya devam etmektedir (Dik, 2023; Baldino ve Goold, 2014).

Bu süreçte İran'ın iletişim altyapısını geliştirme politikaları, tarih boyunca devlet-toplum ilişkilerinin dönüşümüne paralel olarak şekillenmiştir. Abrahamian (2008), İran devletinin tarihsel gelişimini üç temel dayanak üzerine oturarak açıklamaktadır: ordu, bürokrasi ve patronaj sistemi. İran'da iletişim araçlarının devletin güç konsolidasyonundaki rolü, özellikle modernleşme süreci ile birlikte daha da belirginleşmiştir. 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında basının ve eğitim sisteminin merkeziyetçi kontrol altında tutulması, bu sürecin en net örneklerindendir. 1979 Devrimi sonrası dönemde ise devlet, teknolojik altyapısını geliştirerek toplumu hem yönlendirme

hem de kontrol etme politikalarını daha sistemli bir şekilde uygulamaya koymuştur. Dolayısıyla, İran'daki iletişim çalışmalarını anlamak, aynı zamanda devletin kurumsal dönüşümünü ve toplumsal dinamiklerle etkileşimini analiz etmek anlamına gelmektedir (Abrahamian, 2008: 173). İran'da iletişim alanındaki dönüşümler, basın, eğitim ve teknolojik altyapının gelişimi ile birlikte şekillenirken, akademik çalışmalar da bu değişimleri anlamlandırmak adına çeşitli yöntemlerden yararlanmıştır. Bu bağlamda, bibliyometrik analiz yöntemi, İran ve iletişim çalışmaları üzerine yapılan akademik araştırmaların kapsamını, eğilimlerini ve etkisini sistematik bir şekilde incelemek için önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır.

Bibliyometrik Analiz Yöntemi

Bibliyometrik analiz (bibliometric analysis-scientometrics), akademik literatürün istatistiksel analiz yoluyla sayısallaştırılmasıdır. Belirli bir alanda, belirli bir dönemde ve belirli bir bölgede kişiler ya da kurumlar tarafından üretilmiş yayınları ve bu yayınlar arasındaki ilişkileri sayısal olarak analiz etmeyi amaçlar (Zinderen ve Zinderen, 2023). Nicel bir araştırma tekniği olarak kabul edilebileceği gibi, bilimsel arenada kendine özgü metodolojisiyle bir "araştırma değerlendirme yöntemi" (research evaluation methodology) olarak da ele alınabilmektedir (Sıgır, 2018: 223-224). Atıf analizi (citation analysis), belirli bir konudaki yayınların aldığı atıfları inceleyerek bilimsel etkisini ölçmeye yönelik bir bibliyometrik yöntemdir. Ayrıca, belirli bir akademik alanın öne çıkan çalışmalarını veya bir kongrede en çok referans verilen temel konuları değerlendirmek için de kullanılabilir (Garfield, 1972; Bornmann ve Daniel, 2008). ISI Web of Science (Thomson Reuters), Scopus (Elsevier) ve Google Scholar (Google Inc.) gibi veri tabanları, bibliyometrik analizler için önemli bilimsel kayıtları içermektedir.

Matematiksel ve istatistiksel yöntemler (algoritmalar, paket programlar vb.) kullanılarak, bir araştırma alanındaki çalışmaların, yazarların, dergilerin, anahtar kelimelerin, ülkelerin ve kurumların performanslarını sınıflandırmak, ölçmek ve sıralamak mümkündür (Öztürk ve Gürler, 2022: 14). Bibliyometrik analiz, incelenen alandaki bilimsel iletişimi yansıtan entelektüel, kavramsal ve sosyal yapıyı "haritalama" teknikleriyle görselleştirmeye olanak tanır. Son yirmi yılda geliştirilen göstergeler, veri tabanları ve yazılım paketleri, bibliyometrik analizlerin kapsamını genişletmiş ve bilimsel değerlendirme süreçlerinde yaygın olarak kullanılmasını sağlamıştır (Van Eck, 2011).

Geleneksel literatür incelemeleri, araştırmacıların bireysel olarak çalışmaları belirleyip analiz etmelerini gerektirdiğinden zaman alıcı olabilir. Ay-

rica, önyargılar nedeniyle bazı önemli çalışmalar gözden kaçabilir veya konu ile ilgisiz yayınlar analize dâhil edilebilir (Block ve Fisch, 2020: 308, 310). Bibliyometrik analiz, bu tür dezavantajları gidermek için sistematik bir yaklaşım sunar. Veri tabanları aracılığıyla geniş çaplı analizler yapılarak, araştırmacılar daha kapsamlı bir veri setine hızla ulaşabilirler (Lazarides, Lazaridou ve Papanas, 2023).

Bibliyometrik analiz, geleneksel literatür incelemelerine kıyasla daha geniş bir perspektif sunarak yüzlerce veya binlerce çalışmayı genel hatlarıyla değerlendirme imkânı tanır. Bu yönüyle, bibliyometrik analiz geleneksel literatür incelemeleri ve içerik analizleri için bir ön çalışma niteliğinde değerlendirilebilir (Zhong, Yong, Liu, Gao ve Wei, 2016). Araştırma alanına dair genel bir harita sunarak, daha spesifik ve derinlemesine incelenmesi gereken konuların belirlenmesine yardımcı olur. Dolayısıyla, bibliyometrik analizlerin geleneksel literatür incelemelerinin yerini almak yerine onları tamamlayıcı bir rol oynadığı söylenebilir (Zupic ve Cater, 2015: 436). Bibliyometrik analiz, bilimsel literatürün yapısal özelliklerini anlamaya yönelik sistematik bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, araştırma alanlarının genel yönelimlerini ve akademik üretkenliğin dinamiklerini görünür kılarak, literatürün stratejik biçimde değerlendirilmesine imkân tanır. Bu bağlamda, çalışmanın yöntem bölümünde detaylandırılacak analiz süreci, İran ve iletişim konulu akademik yayınlara dair kapsamlı bir değerlendirme sunmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Veri Kaynağı ve Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada, bibliyometrik analiz için kullanılan veri tabanı Web of Science veri tabanıdır. Web of Science, alanında geniş kapsamlı ve güvenilir bir kaynak olmasının yanı sıra, iletişim ve sosyal bilimler gibi disiplinlerdeki literatür analizini yapmak için sıklıkla tercih edilmektedir. Veri toplama süreci, bu platform üzerinden belirli anahtar kelimeler ve konu başlıkları kullanılarak toplanmış ve bunlar VOSviewer uygulamasıyla görselleştirilmiştir.

Araştırmanın veri toplama süreci, belirli bir konu çerçevesinde sınırlanarak belirli anahtar kelimeler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada, “İran” ve “İletişim” anahtar kelimeleri kullanılarak iletişim çalışmaları alanında yayımlanan akademik yayınlar seçilmiştir. Bu anahtar kelimeler, yalnızca İran ile ilgili çalışmaların dâhil edilmesini sağlamak amacıyla belirli bir konu çerçevesinde daraltılmıştır. Veri doğruluğu ve relevansı sağlanabilmesi için yalnızca Web of Science veri tabanında taranan dergilerde

yayımlanan ve belirli bir zaman dilimini kapsayan çalışmalar seçilmiştir. “İran” ve “communication” anahtar kelimeleri ile yapılan tarama sonucunda, 2 Aralık 2024 tarihine kadar yayımlanmış tüm akademik yayınlar analiz kapsamına alınmıştır. Araştırmada, makaleler, konferans bildirileri ve derleme makaleleri gibi farklı türlerdeki akademik yayınlar da dâhil edilmiştir.

Veri toplama sürecinde, söz konusu verilerin olduğu dosya VOSviewer programına yüklenmiştir. Diğer yandan, verilerin doğrulanması imkânı da sunan bir araç olarak Web of Science (WOS) veri tabanında bulunan “Analyze Results” üzerinden bazı verilere de ulaşılmıştır. Bu, verilerin doğruluğunu kontrol etme ve güvenilirliğini sağlama amacıyla kullanılmıştır. Bu süreç, verilerin daha güvenilir ve geçerli olmasını sağlamış ve analiz sonuçlarının doğruluğunu pekiştirmiştir.

VOSviewer yazılımı, bibliyometrik analizlerde geniş bir kullanım alanına sahip olup, özellikle ağ haritalarının görselleştirilmesinde ve veri görselleştirmede oldukça etkili bir araçtır. Bu yazılım, verilerin görsel olarak anlamlı bir şekilde sunulmasını sağlar ve anahtar kelimeler, atıflar ve yazarlar arasındaki ilişkilerin görsel ağ haritalarına dönüştürülmesine olanak tanır (Tsiliika, 2023; Van Eck ve Waltman, 2010). Bu nedenle, VOSviewer, bibliyometrik analizde veri setlerinden çıkarılacak anlamlı ilişkileri ortaya koyabilmek için tercih edilmiştir. Ayrıca, VOSviewer yazılımı, büyük veri setlerini işleme kapasitesine sahip olup, verileri kolayca analiz etme ve görselleştirme imkânı sunar. Bu, özellikle çalışmanın amacı doğrultusunda, büyük çaplı akademik yayın verilerinin daha etkili bir şekilde analiz edilmesine yardımcı olmuştur. Yazılımın açık kaynak kodlu ve kullanıcı dostu olması, analizin hem güvenilir hem de tekrarlanabilir olmasını sağlamaktadır. Son olarak, VOSviewer yazılımı, literatürde yaygın olarak kabul gören ve sıkça tercih edilen bir araç olduğundan, bu yazılımın kullanılması araştırmanın geçerliliğini artırmış ve verilerin daha objektif bir şekilde analiz edilmesine olanak sağlamıştır.

Web of Science platformundan indirilen veriler, (tam kayıt ve atıf yapılan referanslar formatı) için WOS veritabanından export edilerek “Tab delimited file” seçilerek “.txt” formatında indirilmiştir. Söz konusu verilerin olduğu dosya VOSviewer programına yüklenmiştir. Bu program, bibliyometrik verilerin görselleştirilmesini ve anahtar kelimelerin, atıfların ağ haritalarına dönüştürülmesini sağlamaktadır. Toplanan verilerdeki eksik ya da tekrarlayan bilgiler temizlenmiş, yalnızca anlamlı ve geçerli veriler analiz için kullanılacak şekilde seçilmiştir.

Son olarak, bu veriler bibliyometrik analiz yöntemleri ile incelenmiş ve VOSviewer programı aracılığıyla anahtar kelimeler, yazarlar ve ülkeler ara-

sı işbirliği haritaları gibi görselleştirmeler oluşturulmuştur. Bu görselleştirmeler, araştırma alanındaki bağlantı ağlarını ve eğilimleri daha iyi anlamak amacıyla kullanılmıştır. Bu süreç, araştırma konusundaki mevcut eğilimlerin ve bağlantıların derinlemesine bir analizini sunmaktadır.

Analiz Yöntemleri

Bu çalışmada, İran ile ilgili iletişim konusundaki akademik yayınları incelemek için birkaç bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Aşağıda, her araştırma sorusuna yönelik olarak kullanılan analiz yöntemleri belirtilmiştir:

Anahtar kelime dağılımı: Co-occurrence analysis (kelimelerin eşzamanlı görülme analizi), yayınlarda geçen anahtar kelimelerin birbirleriyle ne kadar ilişkili olduğunu belirlemek için kullanılmıştır.

Yazar atıf ve co-atıf analizi: Atıf analizi (citation analysis), en çok atıf alan yazarlar ve yayınlar tespit edilmiştir. Ayrıca yazarların birbirleriyle olan atıf ilişkileri ve etkileşimleri (co-atıf analizi) incelenmiştir.

Ülke temelli atıf analizi: İran ve iletişim konusundaki yayınların hangi ülkeler tarafından yazıldığını ve atıf alındığını incelemek için kullanılmıştır.

Kurum temelli atıf ve yazar analizi: Çalışmaların hangi kurumlar tarafından yapıldığını ve bu kurumların birbirleriyle olan etkileşimlerini incelemek için kullanılmıştır.

Araştırma alanı analizi: İran ile ilgili iletişim konusundaki yayınların hangi akademik alanlarda yoğunlaştığını belirlemek için kullanılmıştır.

Dil dağılımı analizi: Çalışmalarda kullanılan dillerin dağılımı incelenmiştir.

Yayın türü dağılımı: Çalışmalardaki farklı yayın türlerinin (makale, konferans bildirisi vb.) dağılımı incelenmiştir.

Zaman serisi analizi: Yayınların yıllara göre dağılımı ve yayınların artış ya da azalış eğilimleri incelenmiştir.

Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu çalışmanın kapsamı, yalnızca Web of Science veri tabanında yer alan İran ile ilgili iletişim konusundaki akademik yayınlarla sınırlıdır. Web of Science, dünya çapında güvenilir ve kapsamlı bir akademik kaynak olsa da, farklı veri tabanlarındaki yayınlar bu çalışmanın dışındadır ve dolayısıyla bu çalışmanın bulguları yalnızca Web of Science'ı kapsayan yayınlar üzerinden elde edilmiştir. Ayrıca, bu çalışmada 2 Aralık 2024'e kadar yayımlanan tüm aka-

demik çalışmalar ele alınmıştır. Bu zaman günümüze kadar İran ve iletişim konusundaki literatürün gelişimini incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırma Soruları

Bu çalışma, bibliyometrik analiz tekniğini kullanarak İran ile ilgili iletişim alanındaki akademik literatürü incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, alandaki temel eğilimleri, etkili araştırmacıları ve yayınların genel özelliklerini belirlemek için aşağıdaki araştırma soruları oluşturulmuştur:

1. İran ve iletişim konusunda yapılan akademik çalışmalarda en çok kullanılan anahtar kelimelerin dağılımı nasıldır?
2. İran ve iletişim konusunda yapılan akademik çalışmalarda en çok atıf yapılan (citation and co-citation) yazarlar kimlerdir?
3. İran ve iletişim konusunda yapılan akademik çalışmaların ülke dağılımları nasıldır?
4. İran ve iletişim konusunda yapılan akademik çalışmaların kurum dağılımları nasıldır?
5. İran ve iletişim konusunda yapılan akademik yayınların çalışma alanları nelerdir?
6. İran ve iletişim konusunda yapılan akademik çalışmalarda hangi diller kullanılmıştır?
7. İran ve iletişim konusunda yapılan akademik çalışmaların yayın dağılım türleri nasıldır?
8. İran ve iletişim konusunda yapılan akademik çalışmaların yayın yıllarına göre sayısı nedir?

Araştırma Etiği

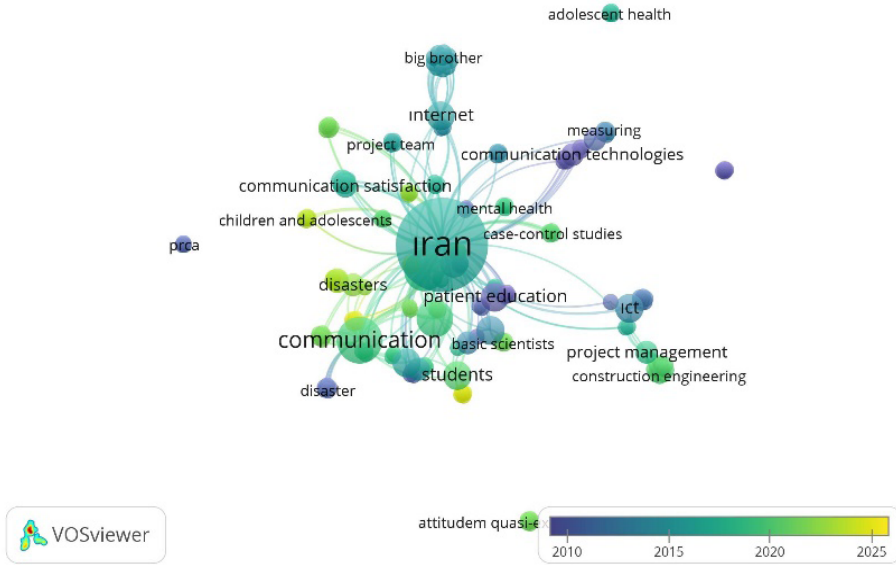
Bu çalışma, literatür taraması ve bibliyometrik analiz teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veriler, açık erişime sahip bilimsel veri tabanlarından alınmış ve herhangi bir insan veya hayvan deneyi, anket veya görüşme yapılmamıştır. Dolayısıyla, araştırma sürecinde etik kurul onayı gerektiren herhangi bir uygulama bulunmamaktadır. Çalışmada, bilimsel dürüstlük ve etik ilkelere uygunluk sağlanmış, kaynaklar doğru bir şekilde belirtilmiştir.

işaret etmektedir. Büyük veri ve gözetim konuları da iletişim teknolojileri bağlamında ele alınan önemli meseleler arasında yer almakta olup, “big brother” terimi, bu alandaki gizlilik ve gözetim tartışmalarına işaret etmektedir. Son olarak, proje yönetimi ve mühendislik alanında da iletişimin önemli bir yeri olduğu, “project management” (proje yönetimi) ve “construction engineering” (inşaat mühendisliği) gibi kelimelerle görülmektedir. Bu ifadeler, iletişimin mühendislik ve proje yönetimi çerçevesinde nasıl ele alındığını göstermektedir. Bu analiz, İran üzerine yapılan iletişim araştırmalarının çok disiplinli bir yapıya sahip olduğunu gösteriyor. Teknoloji, sağlık, eğitim, afet yönetimi, mühendislik gibi alanlarda iletişim çalışmalarının yoğunlaştığını söyleyebiliriz. Özellikle dijitalleşme, internet ve sağlık iletişimi gibi konuları dikkat çekmektedir.

Bu çalışmanın bulguları, İran’daki iletişim araştırmalarının daha önceki genel literatür bulgularıyla kısmen uyumlu, ancak bazı açılardan farklı bir profil çizdiğini göstermektedir. Önceki literatürde (örneğin Shabani, 2013; Michaelsen, 2018; Rahimi, 2015), İran üzerine yapılan iletişim araştırmalarının ağırlıklı olarak siyasal iletişim, dijital medya ve sansür/denetim konuları çerçevesinde yoğunlaştığı belirtilmiştir. Bu odak noktası, İran’ın siyasal rejimi, medya üzerindeki yoğun devlet kontrolü ve toplumun alternatif medya kullanım pratikleriyle doğrudan ilişkilendirilmiştir. Ancak bu bibliyometrik analizde ortaya çıkan anahtar kelimeler incelendiğinde, iletişim çalışmalarının geleneksel siyasal ve dijital medya odaklarının ötesinde farklı ve disiplinler arası alanlara doğru genişlediği dikkat çekmektedir. Elde edilen bulgular özellikle sağlık iletişimi, kriz yönetimi, eğitim ve akademik araştırmalar ile mühendislik ve proje yönetimi gibi alanların da İran iletişim literatüründe merkezi bir konuma yükseldiğini göstermektedir. Örneğin, sağlık iletişimi bağlamında “ruh sağlığı”, “ergen sağlığı” ve “hasta eğitimi” gibi anahtar kelimelerin öne çıkması, İran’daki iletişim araştırmalarının daha sosyal ve pratik alanlarda da yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. Ayrıca elde edilen bulgularda yer alan afet ve kriz yönetimi, büyük veri ve gözetim (big brother) gibi terimlerin ortaya çıkışı da dikkate değerdir. İran’daki iletişim araştırmalarının özellikle kriz dönemlerinde (örneğin depremler, seller, Covid-19 pandemisi gibi olaylar) iletişimin rolünü incelemeye başladığını göstermektedir. Bu durum, İran akademisinin, ülkede sıkça yaşanan doğal felaketler ve krizlerle baş etme süreçlerinde iletişimin önemini kavradığını ve bu alana daha fazla yöneldiğini ortaya koymaktadır. Bu eğilim, literatürde kriz iletişimi çalışmalarının artan önemine dair küresel eğilimlerle de paraleldir. Bunlara ek olarak “proje yönetimi” ve “inşaat mühendisliği” gibi disiplinlerle bağlantılı anahtar kelimeler, İran iletişim literatürünün, iletişimin mühendislik, teknoloji ve yönetim sü-

reçleriyle entegrasyonunu vurgulayan çok disiplinli bir boyut kazandığını işaret etmektedir. Bu eğilim, İran'ın kalkınma ve altyapı projelerinde iletişimin daha sistematik biçimde kullanılmaya başladığı anlamına gelmektedir.

Şekil 2: İran ve iletişim çalışmalarındaki anahtar kelimelerin yıllara göre dağılımı

İran ve iletişim konusundaki akademik çalışmaların yıllar içindeki tematik dağılımı, belirli konulara olan ilginin zamanla nasıl değiştiğini göstermektedir. 2010 ve 2015 yılları arasında yapılan çalışmalar, özellikle afet yönetimi, hasta eğitimi, PRCA, bilgi ve iletişim teknolojileri, ölçüm, ruhsal sağlık, temel bilim insanları, Big Brother, internet gibi konulara odaklanmıştır. Bu dönemde iletişim ve teknoloji alanındaki gelişmeler ile toplumsal afet ve sağlık sorunları arasında güçlü bir bağ kurulduğu görülmektedir. 2015 ve 2020 yılları arasında ise, araştırmaların daha çok proje ekibi, ergen sağlığı, vaka-kontrol çalışmaları ve proje yönetimi gibi konulara yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Bu dönemde, özellikle sağlık alanındaki çalışmalar ve genç nüfusun sağlığına dair araştırmalar ön plana çıkmaktadır. 2020 ve 2025 yılları arasında ise, anahtar kelimeler arasında çocuklar ve ergenler, felaketler, iletişim, öğrenciler ve inşaat mühendisliği gibi alanlar daha fazla yer bulmuştur. Bu, son yıllarda sosyal bilimlerin, eğitim sistemlerinin ve mühendislik alanlarının birbirine yaklaşarak yeni disiplinler arası çalışmaların arttığını göstermektedir.

Tablo 1: İran ve iletişim alanında en çok tekrar edilen ve bağlantı gücü yüksek anahtar kelimeler

Anahtar Kelimeler	Tekrar Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
İran	32	121
İletişim	8	35
Nitel Araştırma	6	23
İnternet	3	21
Hemşirelik	5	19
Proje Yönetimi	2	14
Big Brother	1	13
Foucault	1	13
Cep Telefonu İletişimi	1	13
Panoptikon	1	13

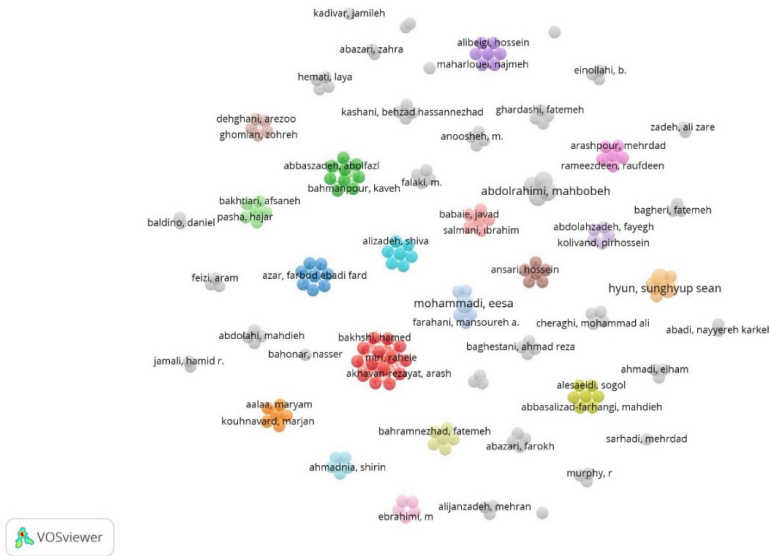
İran ve iletişim çalışmalarında kullanılan anahtar kelimelerin analizi, VOSviewer programında “co-occurrence analysis” yöntemiyle gerçekleştirilmiş ve “author keywords” seçeneği tercih edilmiştir. Bu analizde, anahtar kelimelerin minimum tekrar sayısı 1 olarak belirlenmiş ve toplamda 176 anahtar kelimeye ulaşılmıştır. Elde edilen bu anahtar kelimelerden, toplam bağlantı gücü en yüksek olanlar tablo 1’de sunulmuştur.

Tabloda, İran ve iletişim alanında yapılan bibliyometrik analiz sonucunda en fazla tekrar edilen ve en yüksek bağlantı gücüne sahip anahtar kelimeler yer almaktadır. Bu analizde, “İran” kelimesi açık ara en yüksek tekrar sayısına (32) ve toplam bağlantı gücüne (121) sahip olup, çalışmanın odak noktasının İran ile ilgili olduğunu ve analiz edilen yayınların büyük çoğunluğunun İran bağlamında ele alındığını göstermektedir. “İletişim” kelimesi ise ikinci sırada yer almakta (8 tekrar, 35 bağlantı gücü) ve bu durum, iletişim alanının çok disiplinli bir yaklaşımla ele alındığını, farklı konularla güçlü ilişkiler kurduğunu göstermektedir. Ayrıca, “nitel araştırma” (6 tekrar, 23 bağlantı gücü) ve “internet” (3 tekrar, 21 bağlantı gücü) anahtar kelimeleri de önemli bir yer tutmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinin bu alanda önemli bir yere sahip olduğu, internetin ise yüksek bağlantı gücü ile iletişim çalışmalarında dijitalleşmenin ve çevrimiçi platformların önemini vurguladığı anlaşılmaktadır. “Hemşirelik” (5 tekrar, 19 bağlantı gücü) anahtar kelimesi, sağlık iletişimi alanında yapılan çalışmaların bu analize dâhil edildiğini gösteriyor ve sağlık iletişiminin önemli bir araştırma alanı olduğunu ortaya koyuyor. “Proje yönetimi” (2 tekrar, 14 bağlantı gücü) ise iletişimle bağlantılı olarak ele alınan bir diğer alandır ve özellikle mühendislik ve organizasyon çalışmalarında iletişimin kritik bir unsur olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, gözetim ve iletişim

ilişkisini ele alan terimler olan “Big Brother”, “Foucault”, “Cep Telefonu İletişimi” ve “Panoptikon” (1 tekrar, 13 bağlantı gücü), iletişim araştırmalarında gözetim, mahremiyet ve güç ilişkilerinin önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Foucault ve Panoptikon kavramlarının yer alması, çalışmaların eleştirel kuram perspektifini de içerdiğine işaret edebilir.

Genel olarak tablo, İran üzerine yapılan iletişim araştırmalarının çok disiplinli bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. İnternet, sağlık iletişimi, nitel araştırma yöntemleri ve gözetim gibi temalar öne çıkarken, proje yönetimi ve dijitalleşme gibi konuların da iletişim çalışmalarıyla ilişkili olduğu görülmektedir. Bu veriler, İran bağlamında iletişim araştırmalarının hangi yönlerle evrildiğini anlamak adına önemli ipuçları sunmaktadır.

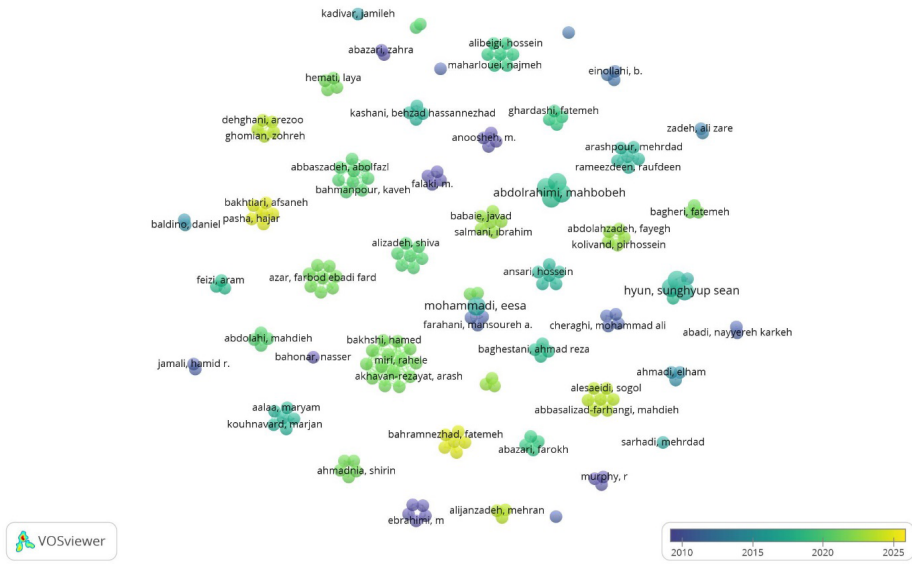
Şekil 3: İran ve iletişim çalışmaları alanında yayın yapan yazarlar

İran ve iletişim çalışmalarıyla ilgili toplam 197 yazar yayın yapmıştır. Şekilde, bu alanda öne çıkan 54 yazarın işbirlikleri ve ortak yayın yoğunlukları görselleştirilmiştir. Aynı renkte yer alan yazarlar, birbirleriyle etkileşimde bulunan yazarlardır. Yazarların görseldeki yakınlığı, ortak çalışmalarının ya da benzer araştırma konularının bir yansımasıdır. Merkezde yer alan yazarlar, farklı gruplarla daha güçlü ilişkiler kurmuşken, çevredeki yazarlar daha az bağlantıya sahip olabilir veya çok özgül alanlarda çalışıyor olabilir.

Görselde, yüksek atıf alan bazı yazarların yer almadığı da gözlemlenmiştir. Bunun nedeni, bu yazarların diğerleriyle yeterli düzeyde bağlantı kurmamış olmaları ya da veri analizinde kullanılan eşik değerlerinin dışında kalmaları olabilir. Bu şekil, alandaki işbirliklerini ve tematik odakları anlamak için genel bir çerçeve sunmaktadır.

Şekil 4: İran ve iletişim alanında en fazla atıf alan yazarların yıllara göre dağılımı

İran ve iletişim alanındaki çalışmalarda en fazla atıf alan yazarları incelemek amacıyla VOSviewer programında “citation analysis” ve “authors” alanları seçilmiştir. Belirlenen kriterlere uyan toplam yazar sayısı 197 olarak belirlenmiştir. Şekil, yazarların yıllara göre yayın etkinliklerini ve bu alandaki ilişkilerini göstermektedir. VOSviewer’ın sağ alt köşesindeki renk skalası, her yazarın çalışmalarının yoğunlaştığı yılları yansıtmaktadır. 2010 öncesi ve 2015 yıllarında koyu mavi tonların kullanıldığı görülmektedir. Mavi renkli yazarlar, daha eski çalışmaları temsil eder ve bu alandaki temel yayınları yapmış olabilirler. Bu yazarlar arasında Zahra Abazari, Najmeh Maharlouei, B. Einollahi, M. Anoosheh, M. Falaki, Mansoureh A. Farahani, Mohammad Ali Cheraghi, Karkeh Nayyereh Abadi, Hamid R Jamali, Nasser Bahonar, R Murphy, M Ebrahimi, Ali Zare Zadeh ve Elham Ahmadi yer almaktadır.

2015 ile 2020 yılları arasında ise yeşil tonlar yoğunlaşmıştır. Bu dönemde, Jamilleh Kadivar, Hossein Alibeigi, Laya Hemati, Behzad Hassannezhad Kashani, Fatemeh Ghardashi, Mehrdad Arashpour, Raufdeen Rameezdeen, Abol-

fazi Abbaszadeh, Kaveh Bahmanpour, Mahbobeh Abdolrahimi, Sean Sunghyup Hyun gibi yazarların çalışmalar yaptığı gözlemlenmiştir. 2020, 2025 ve sonrasında sarı tonlar, bu dönemde aktif olan yazarları işaret etmektedir. Bu yazarlar özellikle son yıllarda alana katkı sağlamışlardır. Afsane Bakhtiari, Hajar Pasha, Fatemeh Bahramnezdah, Mehran Alijanzadeh, Sogol Alesaeidi gibi yazarlar da bu dönemde yayın yapmıştır.

Bir yazarın ismi birden fazla renkte yer alıyorsa (örneğin, hem mavi hem yeşil), bu durum, yazarın uzun bir süre boyunca alanda etkili olduğunu gösterir. Şekilde, Eesa Mohammadi'nin hem yeşil hem de mavi renkte yer aldığı görülmektedir.

Bu şekil, alanın geçmişten günümüze nasıl evrildiğini, hangi yıllarda hangi yazarların daha etkili olduğunu ve güncel araştırma trendlerini anlamak için güçlü bir kaynak sunmaktadır. Özellikle sarı renkteki bölgeler, son dönem çalışmaları ve gelişen temalar üzerine odaklanmak için değerlendirilebilir.

Tablo 2: Bağlantı gücüne göre yazarlar

Yazarlar	Belge Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
Arash Akhavan-Rezayat	1	4	13
Ahmed Reza Bahrami	1	4	13
Hamed Bakhshi	1	4	13
Hamid Reza Bidkhori	1	4	13
Majid Danaee	1	4	13
Halimeh hasanzadeh	1	4	13
Mohammad Reza Hedayati- Moghaddam	1	4	13
Maryam M. Matin	1	4	13
Shadi Mehrzad	1	4	13
Rahele Miri	1	4	13
Parisa Mohebbi	1	4	13
Farahnaz Rohani	1	4	13
Bardia Shabani	1	4	13
Seyed Aliakbar Shamsian	1	4	13

197 yazar arasından en çok bağlantı gücüne sahip olan yazarlar tablo 2'de verilmiştir. Buna göre bu yazarlar 1 belge üretmiş, her biri 4 atıf almış ve 13 bağlantı gücüne ulaşmıştır. Bu tablo, bireysel belge sayısının düşük olmasına rağmen, söz konusu çalışmaların ağ içerisindeki etkisinin yüksek olduğunu göstermektedir. Arash Akhavan-Rezayat, Ahmed Reza Bahrami, Hamed Bakhshi, Hamed Reza Bidkhori, Majid Danaee, Halimeh Basanzadeh ve Mohammad Reza Hedayati-Moghaddam gibi yazarlar, hem atıf hem de toplam

bağlantı gücü açısından üst sıralarda yer almaktadır. Maryam M. Matiuon, Shadi Mehrzad, Rahele Miri, Parisa Mohebbi, Farahnaz Rohani, Bardia Shababi ve Seyed Aliakbar Shamsian gibi yazarlar da aynı etki düzeyine sahiptir. Bu yazarların tümü 13 toplam bağlantı gücüne sahip olup, çalışmalarının akademik alanda önemli bağlantılar yarattığı görülmektedir. Bu yazarların çalışmalarının, bilimsel ağda geniş bir yankı uyandırdığı, diğer çalışmalara kaynaklık ettiği ve güçlü bağlantılar kurduğu anlaşılmaktadır. Bu tür veriler, bir araştırmacının akademik etkisini değerlendirirken yalnızca atıf sayısına değil, aynı zamanda bilimsel ağdaki toplam bağlantı gücüne de dikkat edilmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca 9 yazar 8, 8 yazar 7, 28 yazar 6, 37 yazar 5, 19 yazar 4, 41 yazar 3, 23 yazar 2, 12 yazar 1 bağlantı gücüne sahiptir. 6 yazarın hiç bağlantı gücüne ulaşamadığı bilgisine ulaşılmıştır.

Tablo 3: Atıf sayısına göre yazarlar

Yazarlar	Belge Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
Hedieh Shakeri	1	64	1
Mohammad Khalilzadeh	1	64	1
Farid Shirazi	1	50	0
S. Faghihzadeh	1	47	3
M. Anoosheh	1	47	3
M. Vaismoradi	1	47	3
S. Zarkhah	1	47	3
Eesa Mohammadi	2	39	5

İran ve iletişim çalışmaları ile ilgili olarak yayın yapan 197 yazardan en çok atıf alan yazarlar tabloda verilmiştir. Atıf sayısı, yazarların çalışmalarının diğer akademisyenler tarafından ne ölçüde referans alındığını ve çalışmalarının bilimsel etkisini göstermektedir. Hedieh Shakeri ve Mohammad Khalilzadeh, toplamda 64 atıf alarak listenin en üst sıralarında yer almaktadır. Her iki yazar da sadece bir çalışma üretmiş olmalarına rağmen, bu çalışmaların oldukça etkili olduğu anlaşılmaktadır. Farid Shirazi, 50 atıf almış, ancak toplam bağlantı gücü açısından sıfır değeri ile diğer yazarlardan ayrılmaktadır. Bu durum, Farid Shirazi'nin çalışmasının atıf aldığı diğer çalışmalarla bağlantısının sınırlı olduğunu gösterebilir. S. Faghihzadeh, M. Anoosheh, M. Vaismoradi ve S. Zarkhah, her biri 47 atıf almış ve 3 toplam bağlantı gücüne sahip olmuştur. Bu yazarların çalışmalarının, atıf aldığı diğer çalışmalarla daha fazla bağlantı kurduğu söylenebilir. Eesa Mohammadi, iki belge ile diğer yazarlardan farklılaşmakta ve 39 atıf ile toplam bağlantı gücünde 5 değerine ulaşmıştır. Bu, yazarın çalışmalarının alandaki bağlantılar açısından önem taşıdığını göstermektedir. Ayrıca 9 yazar 33 atıf alırken, 3 yazar 28, 5

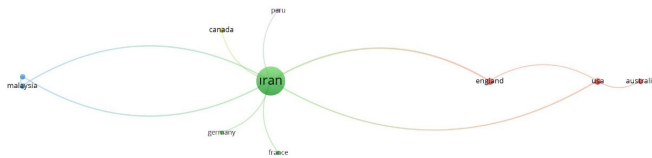
yazar 25, 1 yazar 23, 2 yazar 21, 4 yazar 19, 3 yazar 18, 1 yazar 16, 2 yazar 14, 4 yazar 11, 11 yazar 10, 17 yazar 8, 3 yazar 7, 4 yazar 6, 6 yazar 5, 26 yazar 4, 20 yazar 3, 10 yazar 2, 26 yazar 1 atıf almıştır. 32 yazar ise hiç atıf almamıştır.

Tablo 4: Belge sayısına göre yazarlar

Yazarlar	Belge Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
Mahbobeh Abdolrahimi	2	11	6
Abbas Ebadi	2	11	6
Shahrzad Ghiyasvandian	2	11	6
Sean Sunghyup Hyun	2	33	6
Mohammad Jalalkamali	2	33	6
Davoud Nikbin	2	33	6
Masoumeh Zakerimoghadam	2	11	6
Eesa Mohammadi	2	39	5

Çalışmada, 197 yazarın tamamı arasında yalnızca tabloda yer alan yazarlar 2 belge üretmiş olup, diğer yazarların tümü yalnızca 1 belgeye sahiptir. Mahbobeh Abdolrahimi ve Shahrzad Ghiyasvandian gibi yazarlar, 2 belgeyle 11 atıf almış ve toplam bağlantı gücü açısından 6 puanla ağdaki ilişkilerini sürdürmüştür. Bununla birlikte, Sean Sunghyup Hyun 2 belgeyle 33 atıf alarak yüksek bir etki göstermiş ancak toplam bağlantı gücü 6 olarak kalmıştır, bu da etkili çalışmalara rağmen sınırlı işbirliğini işaret etmektedir. Eesa Mohammadi ise 2 belgeyle en yüksek atıf sayısı olan 39'a ulaşmış ancak toplam bağlantı gücü 5 ile diğer yazarların gerisinde kalmıştır. Genel olarak, yalnızca 2 belgeye sahip bu yazarların, belge üretimi açısından alandaki diğer yazarlardan ayrıştıkları görülmektedir. Bu durum, bu yazarların hem üretkenlik hem de etkileriyle araştırma ağında önemli bir yer edindiklerini ortaya koymaktadır.

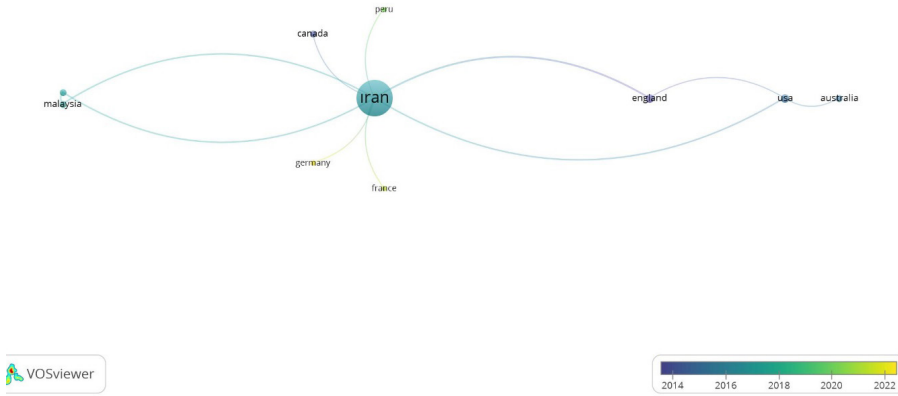
Şekil 5: Ülkeler arası yayın ve işbirliği haritası

İran üzerine gerçekleştirilen akademik çalışmalar, ülkenin siyasi dinamikleri, diaspora hareketliliği ve kültürel bağları nedeniyle uluslararası iş birlikleri açısından zengin bir profil sergilemektedir. Yapılan bibliyometrik analiz, İran ile iletişim alanında yayın yapan dokuz ülkeyi işaret etmekte ve bu ülkelerin İran'la kurdukları akademik iş birliklerinin farklı bağlamsal gerekçelerini ortaya koymaktadır. Malezya, İran ile güçlü bir işbirliği içinde ve etkileşimli bir şekilde iletişim çalışmaları yürütmektedir. Malezya ve İran'ın resmi dinlerinin İslam olması, bu etkileşimin temelinde kültürel benzerliklerin de etkili olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca, Malezya, İranlı öğrencilere eğitim almaları için kolay vize politikaları sunan ülkelerden biridir. Bu da doktora eğitimleri için öğrencilerin Malezya'yı yoğun olarak tercih etmesi, karşılıklı akademik etkileşimi artıran önemli bir faktördür.

Batılı ülkeler arasında Kanada, Almanya, İngiltere ve Fransa, İran ile iletişim teknolojileri ve medya çalışmaları üzerine önemli akademik ortaklıklara sahiptir. Bu iş birliklerinin temelinde, İran'ın dijital medyadaki sansür uygulamaları, sosyal medyanın siyasi iletişimdeki rolü ve iletişim teknolojilerinin İran toplumundaki etkileri gibi kritik araştırma alanları yer almaktadır. ABD ise, İran ile akademik ilişkiler açısından karmaşık bir görünüm sergilemektedir; doğrudan ve dolaylı biçimlerde iş birlikleri gerçekleşmiştir. Avustralya'nın da İran ile olan akademik etkileşimleri daha dolaylı olarak gerçekleşmektedir. Bu iş birlikleri ağırlıklı olarak iletişim teknolojileri ve uluslararası medya çalışmaları çerçevesinde şekillenmektedir. Dikkat çeken bir diğer ülke olan Peru ise, İran'ın Latin Amerika'daki diplomatik ilişkilerinin akademik alana yansması olarak değerlendirilebilir. Kültürel iletişim ve diplomasi alanlarında Peru ile yapılan iş birlikleri, İran'ın akademik ilişkilerinin geniş coğrafyalara yayıldığını göstermektedir. Bu kapsamda, İran'ın uluslararası akademik iş birliklerinin oluşumunda siyasi ilişkiler, diaspora etkisi, ortak kültürel ve dini bağlar ile bölgesel yakınlıklar belirleyici faktörler olarak ön plana çıkmaktadır. Gelecekteki çalışmalar, bu faktörlerin daha derinlemesine incelenmesiyle akademik iş birliklerinin bağlamsal zeminini daha net biçimde ortaya koyabilir.

Şekil 6: Ülkeler arası yayın ve işbirliği haritasının yıllara göre dağılımı

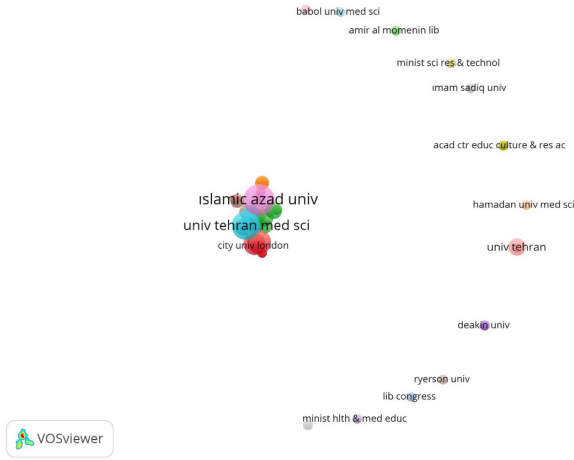
Kanada ve İngiltere, 2014 ile 2016 yılları arasında İran ve iletişim çalışmaları üzerine ortak yayınlar gerçekleştirmiştir. Malezya, ABD, Avustralya ve İran ise 2016 ile 2018 yılları arasında bu alanda birlikte çalışmalar yapmışlardır. 2018 ile 2020 yılları arasında ise Peru, İran ve iletişim üzerine önemli katkılarda bulunmuş ve yayınlar yapmıştır. 2020 ile 2022 yılları arasında ise Almanya ve Fransa, İran ve iletişim çalışmaları konusunda daha fazla ortak yayına imza atmıştır. Bu yıllık dağılım, ülkeler arasındaki akademik işbirliklerinin zaman içinde nasıl değiştiğini ve bölgesel işbirliklerinin gelişimini göstermektedir.

Tablo 5: En çok İran ve iletişim çalışmaları yapan ülkeler

Ülkeler	Belge Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
İran	47	398	13
İngiltere	3	29	4
Malezya	2	33	4
Güney Kore	2	33	4
ABD	3	38	4
Avustralya	2	43	1
Kanada	2	55	1
Fransa	1	4	1
Almanya	1	1	1
Peru	1	64	1

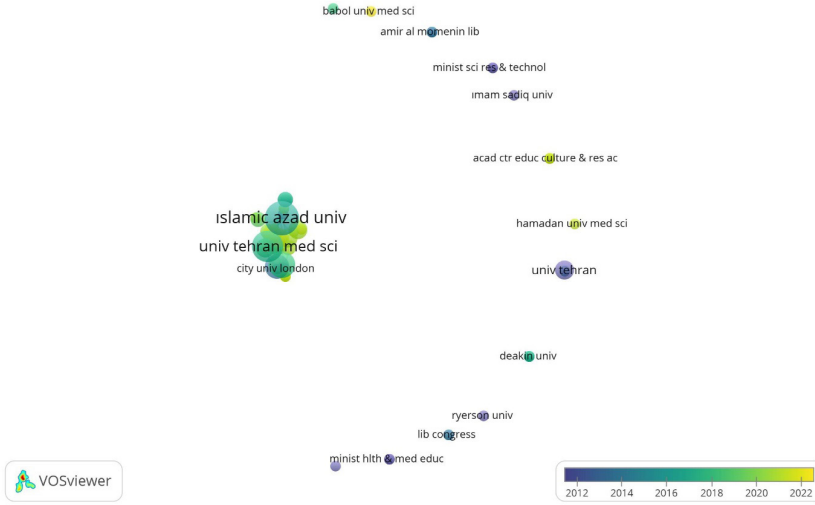
İran ve iletişim çalışmaları yapan ülkeler incelendiğinde, en fazla çalışma yapan ve en yüksek atıf sayısına sahip ülkenin İran olduğu gözlemlenmektedir. İran, aynı zamanda toplam bağlantı gücü açısından da en yüksek etkileşimi sergileyen ülkedir. İngiltere ve ABD, İran'dan sonra bu alanda en fazla çalışma yapan ülkeler olarak öne çıkmaktadır. Peru, yalnızca bir çalışmaya sahip olmasına rağmen, aldığı 64 atıf ile bu alandaki en fazla atıf alan ikinci ülke konumundadır. Almanya ise sadece bir çalışmaya sahip olmakla birlikte, bu çalışmanın en az atıf ve bağlantı gücüne sahip olduğunu göstermektedir.

Şekil 7: İran ve iletişim çalışmaları yapan kurumlar

İran ve iletişim çalışmaları üzerine yapılan araştırmalarda toplamda 67 kurum yayın yapmıştır. Bu tabloda ise, bu alanda öne çıkan ve en fazla yayın yapan 14 kurum yer almaktadır. İslami Azad Üniversitesi, Tahrir Tıp Bilimleri Üniversitesi ve Londra Şehir Üniversitesi, İran ve iletişim çalışmaları konusunda en fazla yayına sahip kurumlar arasında ilk sıralarda yer almaktadır.

Şekil 8: Yıllara göre İran ve iletişim çalışmaları yapan kurumlar

2012 ve 2014 yılları arasında İran ve iletişim çalışmaları yapan kurumlar arasında Sağlık ve Tıp Eğitimi Bakanlığı, Ryerson Üniversitesi, Tahran Üniversitesi, İmam Sadık Üniversitesi, Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı ve Londra Şehir Üniversitesi yer almaktadır. 2014 ve 2016 yılları arasında ise Kongre Kütüphanesi ve Emirülmüminin Kütüphanesi bu alanda çalışmalar yapmıştır. 2016 ve 2018 yılları arasında İslami Azad Üniversitesi, Tahran Tıp Bilimleri Üniversitesi, Londra Şehir Üniversitesi, Deakin Üniversitesi, Babol Tıp Bilimleri Üniversitesi kurumları yer alırken, 2018 ve 2020 yılları arasında yine İslami Azad Üniversitesi ve Tahran Tıp Bilimleri Üniversitesi öne çıkmıştır. 2020 ve 2022 yılları arasında İslami Azad Üniversitesi, Tahran Tıp Bilimleri Üniversitesi, Londra Şehir Üniversitesi, Eğitim Kültür ve Araştırma Akademik Merkezi ve Hamedan Tıp Bilimleri Üniversitesi bu alanda çalışmalar yapmıştır. Son olarak, 2022 yılından sonra ise Babol Tıp Bilimleri Üniversitesi bu hususta yayınlara devam etmiştir.

Tablo 6: Toplam Bağlantı Gücüne Göre Kurumlar

Kurumlar	Belge Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
Islamic Azad Univ	10	107	20
Iran Univ Med Sci	6	45	12
Univ Tehran Med Sci	8	90	9
Kerman Univ Med Sci	3	8	7
Tabriz Univ Med Sci	3	15	7
Hanyang Univ	2	33	6

Multimedia Univ	2	33	6
Shiraz Univ Med Sci	3	8	6
Zahedan Univ Med Sci	2	5	6
Imam Reza Int Univ	2	3	6
Isfahan Univ Med Sci	3	3	6

Toplam bağlantı gücüne göre kurumlar incelendiğinde, en güçlü bağlantıya sahip kurum İslami Azad Üniversitesi olup, 20 bağlantı gücüne sahiptir. İran Tıp Bilimleri Üniversitesi (12 bağlantı gücü) ikinci sırada yer alırken, Tahran Tıp Bilimleri Üniversitesi (9 bağlantı gücü) üçüncü sıradadır. Kerman Tıp Bilimleri Üniversitesi ve Tebriz Tıp Bilimleri Üniversitesi ise her biri 7 bağlantı gücüne sahiptir. Geriye kalan 6 üniversite 6 bağlantı gücüne sahipken, 1 kurum 5 bağlantı gücüyle dikkat çekmektedir. Diğer 14 kurum 4 bağlantı gücüne, 8 kurum ise 3 bağlantı gücüne sahiptir. Ayrıca 17 kurum 2 bağlantı gücüne, 10 kurum ise 1 bağlantı gücüne sahiptir. 6 kurum ise hiç bağlantı gücüne sahip olmamıştır.

Tablo 7: Belge Sayısına Göre Kurumlar

Kurumlar	Belge Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
Islamic Azad Univ	10	107	20
Univ Tehran Med Sci	8	90	9
Iran Univ Med Sci	6	45	12
Tarbiat Modares Univ	5	94	4
Kerman Univ Med Sci	3	8	7
Tabriz Univ Med Sci	3	15	7
Shahid Bedeshti Univ Med Sci	3	8	5
Baqiyatallah Univ Med Sci	3	17	2
Shiraz Univ Med Sci	3	8	6
Univ Tehran	3	21	2
Isfahan Univ Med Sci	3	3	6

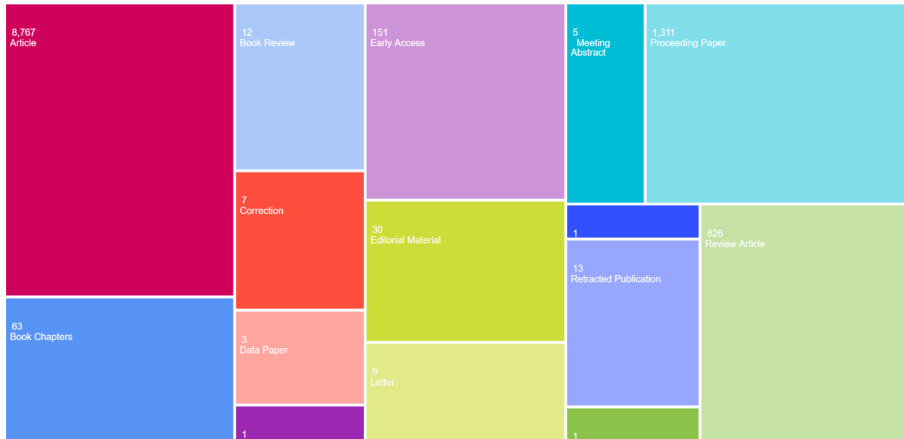
İran ve iletişim çalışmalarıyla ilgili olarak en fazla belge sayısına sahip kurum İslami Azad Üniversitesi olup, 10 belgeyle ilk sırada yer almaktadır. Tahran Tıp Bilimleri Üniversitesi 8 belgeyle ikinci, İran Tıp Bilimleri Üniversitesi ise 6 belgeyle üçüncü sırada bulunmaktadır. Tarbiat Modares Üniversitesi 5 belgeyle dikkat çekerken, Kerman Tıp Bilimleri Üniversitesi, Tebriz Tıp Bilimleri Üniversitesi, Şehit Beheştî Tıp Bilimleri Üniversitesi, Bakiyetullah Tıp Bilimleri Üniversitesi, Şiraz Tıp Bilimleri Üniversitesi, Tahran Üniversitesi ve İsfahan Tıp Bilimleri Üniversitesi 3 belge sayısına sahip kurumlardır. Ayrıca, 6 kurum 2 belge sayısına sahipken, 49 kurum ise yalnızca 1 belge yayınlamıştır.

Tablo 8: Atıf Sayısına Göre Kurumlar

Kurumlar	Belge Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
Islamic Azad Univ	10	107	20
Tarbiat Modares Univ	5	94	4
Univ Tehran Med Sci	8	90	9
Ctr Catolica Grad Business Sch	1	64	2
Pontificia Univ Catolica Peru	1	64	2
Ryerson Univ	1	50	1
Iran Univ Med Sci	6	45	12

İran ve iletişim çalışmaları yapan 67 kurumdan 7'sinin atıf sayısı tabloda yer almaktadır. İslami Azad Üniversitesi, 107 atıfla en çok atıf alan kurumdur. Aynı zamanda bu üniversite, en fazla belge sayısına ve toplam bağlantı gücüne sahip olan kurumdur. Uluslararası bir ağa sahip olan bu kurum, İran'daki en önemli araştırma merkezlerinden biridir. Tarbiat Modares Üniversitesi, 94 atıfla ikinci sırada yer alırken, Tahran Tıp Bilimleri Üniversitesi ise 90 atıfla üçüncü sıradadır. Katolik Merkez Lisansüstü İşletme Okulu ve Pontificia Katolik Üniversitesi Peru her biri 64 atıf almış ve sırasıyla dördüncü sırada yer almaktadır. Ryerson Üniversitesi 50 atıf alırken, İran Tıp Bilimleri Üniversitesi 45 atıfla altıncı sıradadır. Bunların dışında, 33 atıf alan 7 kurum, 28 atıf alan 1 kurum, 25 atıf alan 1 kurum ve 23 atıf alan 1 kurum bulunmaktadır. Diğer kurumlar ise farklı atıf sayılarıyla sıralanmıştır. Son olarak, 8 kurum hiç atıf almamıştır.

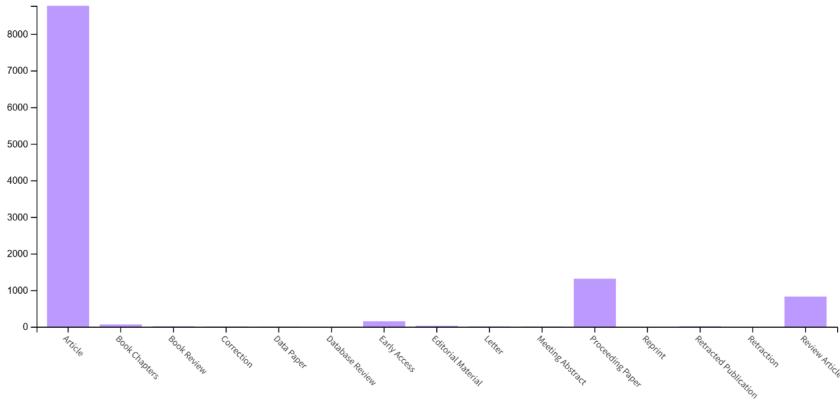
Şekil 9: İran ve iletişim çalışmaları yayın türlerinin dağılımı

Ağaç haritası, her yayının türünün toplam sayısının grafiksel bir alan ile temsil edildiği bir görselleştirme sunmaktadır. Article (makale) kategorisinin bas-

kın alan kaplaması, bu yayın türünün öncelikli olduğunu görselleştirir. Öte yandan, proceeding Paper (konferans bildirisi) (1,311) ve review article (derleme makale) (826) kategorileri orta büyüklükte alanlarla temsil edilmiştir. Daha az sıklıkla görülen yayın türleri, örneğin data paper (veri makalesi) ve meeting abstract (kongre özeti), grafik üzerinde küçük alanlara sahiptir. Bu tür bir görselleştirme, araştırmacılara, hangi yayın türlerinin iletişim çalışmalarında en çok kullanıldığına dair kolay bir karşılaştırma yapma imkânı sunmaktadır.

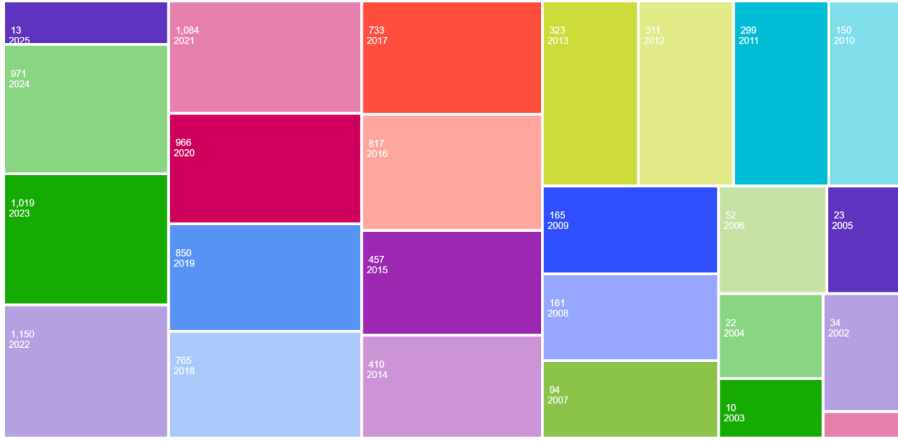
Grafik 1: İran ve iletişim çalışmaları yayın türlerinin dağılımı

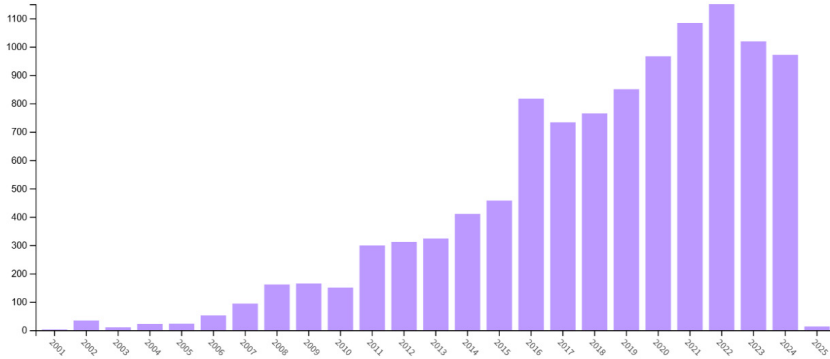
Bu grafikte farklı yayın türlerinin frekansları gösterilmiştir. Özellikle article (makale) kategorisinin diğer yayın türlerine kıyasla çok daha yüksek bir sayıya (8,767) sahip olduğu açıkça görülmektedir. Bu durum, akademik literatürde makalelerin hâkim bir yayın türü olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, proceeding paper (konferans bildirisi) ve review article (derleme makale) kategorileri de dikkate değer bir miktarda temsil edilmektedir. Diğer yayın türleri, örneğin book chapters (kitap bölümleri) ve editorial material (editöryal yazı), daha düşük düzeylerde ifade edilmiştir. Bu sonuçlar, iletişim çalışmalarında makale formatının baskın olduğunu göstermektedir.

Her iki şekil de iletişim çalışmaları alanındaki akademik yayınların baskın türlerini ve dağılımlarını ortaya koymaktadır. Bu durum, iletişim çalışmalarında araştırmacıların genellikle makale formatını tercih ettiğini, diğer türlerin ise daha özelliikli hedefler için kullanıldığını göstermektedir.

Şekil 10: İran ve iletişim çalışmalarının yayın yılları

Grafik 2: İran ve İletişim Çalışmaları Yayın Yılı

Şekil ve grafik belirli bir alandaki akademik yayınların yıllara göre dağılımını göstermektedir. Buna göre yayın sayılarında zamanla bir artış trendi olduğu görülmektedir. Özellikle 2020’li yıllarda yayın sayısında belirgin bir artış görülmektedir. Örneğin, 2022 yılında yayın sayısının 1.150 ile zirveye ulaştığı, 2023 ve 2024 yıllarında da bu yüksek eğilimin devam ettiği anlaşılmaktadır. 2000’li yılların başında (2002-2006) yayın sayısının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu durum, o dönemde ilgili alanın akademik ilgisinin sınırlı olduğunu veya araştırma altyapısının gelişme aşamasında olduğunu gösterebilir. 2009 yılından itibaren yayınlarda bir artış eğilimi gözlenmekte, 2015 yılına kadar düzenli bir yükseliş bulunmaktadır. Bu durum, alanın akademik ilgisinin arttığını ve daha fazla çalışmanın üretildiğini göstermektedir. 2020 yılı itibarıyla özellikle yayın sayılarının yüksek bir seviyede olduğu dikkat çekmektedir. Bu artış, muhtemelen dijitalleşmenin, açık erişim

platformlarının yaygınlaşmasının veya belirli bir konuya duyulan akademik ilginin artmasının bir sonucu olabilir. Bu durumun olası nedenleri:

- Teknolojik Gelişmeler: Yeni teknolojilerin etkisiyle daha fazla veri ve bilgiye erişim imkanı sağlanmış olabilir.
- Akademik İlginin Artışı: İlgili alanın, özellikle 2020 sonrası küresel olaylar (ör. pandemi veya sosyal medya etkileri) nedeniyle daha fazla dikkat çekmesi mümkündür.
- Araştırma Fonlarının Artışı: 2020 sonrası belirli alanlara daha fazla fon sağlanması yayın sayılarında artışa katkı sağlamış olabilir. Bu tür bir analiz, görseldeki yayın eğilimlerini detaylandırarak gelecekteki araştırma stratejilerini şekillendirme açısından önemli olabilir.

Şekil 11: İran ve iletişim çalışmalarının disiplinler arası dağılımı

Bu görsel, akademik çalışmaların farklı disiplinlerdeki dağılımını temsil eden bir ağaç haritası formatında sunulmuştur. Mühendislik (Engineering), 2.645 değeri ile en büyük alan olarak öne çıkmakta ve diğer tüm disiplinlerden daha yüksek bir katkı sağlamaktadır. Bu, mühendislik disiplinlerinin İran'daki akademik üretimdeki hâkimiyetini ve sanayi odaklı araştırmalar ile altyapı geliştirmedeki önemini ortaya koymaktadır.

Bilgisayar Bilimleri (Computer Science), 1.530 değerle mühendislikten sonra ikinci sırada yer almaktadır. Bu durum, dijitalleşme, yapay zekâ, veri bilimi gibi çağdaş teknolojilerin akademik öncelikler arasında olduğunu göstermektedir.

Telekomünikasyon (Telecommunications), 1.149 değerle üçüncü büyük alan olarak öne çıkmaktadır. İletişim altyapıları, ağ teknolojileri ve dijital iletişim konularındaki araştırmaların önemi, İran'ın stratejik teknolojik gelişim hedeflerini yansıtabilir.

Eğitim ve Eğitim Araştırmaları (Education, Educational Research), 703 değeriyle sosyal bilimlerin en güçlü temsilcilerindendir. Bu bulgu, eğitimde kaliteyi artırmaya yönelik çalışmaların ve pedagojik araştırmaların akademik literatürde önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.

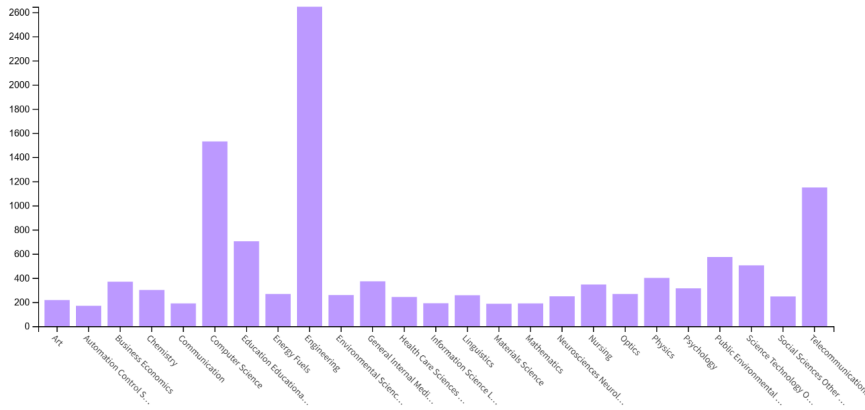
Çevre Bilimleri ve Ekoloji (Environmental Sciences, Ecology), 259 değeriyle çevre odaklı araştırmaların da dikkate alındığını göstermektedir. Bu, sürdürülebilirlik ve çevresel sorunlara yönelik farkındalığın bir göstergesi olabilir.

Sağlık Bilimleri (Health Care Sciences), 242 değeriyle sağlık hizmetlerine yönelik bilimsel çalışmaların önemini vurgulamaktadır. Psikoloji (Psychology) ve Hemşirelik (Nursing) gibi insan odaklı alanlar, sağlık ve birey refahına yönelik araştırmaların devam ettiğini göstermektedir.

Kimya (Chemistry), Fizik (Physics) ve Matematik (Mathematics) gibi temel bilimlerdeki çalışmalar, mühendislik odaklı alanlarla bağlantılı olarak ilerliyor olabilir.

Bu görsel, İran ve iletişim çalışmalarının akademik araştırma odaklarının teknoloji ve mühendislik ağırlıklı olduğunu, ancak sosyal bilimler, eğitim ve sağlık gibi alanlara da önemli ölçüde katkı yapıldığını göstermektedir. Ülkenin akademik stratejilerinin geniş bir yelpazeye yayıldığı ve farklı toplumsal ihtiyaçlara yanıt verdiği söylenebilir.

Grafik 3: İran ve iletişim çalışmalarının çalışma alanları

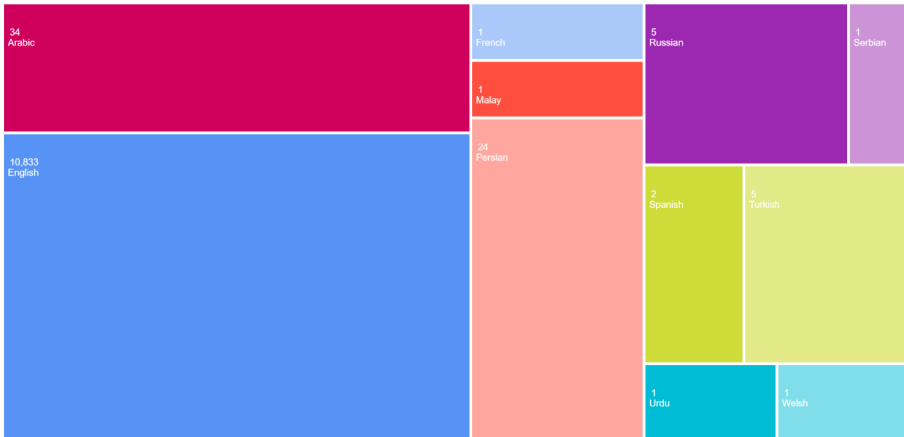
Bu grafik, İran ve iletişim çalışmalarında yapılan yayınlarda farklı akademik alanlara yönelik katkıların sayısal verilerle temsilini sunmaktadır. Görüldüğü üzere, “Engineering” (Mühendislik), “Communication” (İletişim) ve “Computer Science” (Bilgisayar Bilimleri) alanları en yüksek katkıyı sağlamaktadır. Özellikle mühendislik alanı ile birlikte “Communication” (İletişim)

ve “Telecommunications” (Telekomünikasyon) gibi iletişim odaklı alanların yüksek katkısı, dijitalleşme ve mühendislik teknolojilerinin entegrasyonunun güçlü bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu durum, disiplinler arası çalışmalara verilen önemin arttığını ve teknoloji ile iletişimin birbirini destekleyen alanlar olarak öne çıktığını göstermektedir.

Ayrıca, mühendislik ve iletişim alanlarının yanı sıra, çevre bilimleri, malzeme bilimi ve matematik gibi temel bilimler de daha düşük yoğunluklarla şekil üzerinde yer almakta, ancak bu alanlar yine de önemli bir akademik katkı sunmaktadır. Sosyal bilimler ve sağlık bilimleri (örneğin, Hemşirelik ve Nörolojik Bilimler) de kayda değer bir katkıya sahip olup, bu durum, İran'daki akademik çalışmaların hem mühendislik hem de sosyal ve sağlık bilimleri gibi çeşitli alanlarda dengeli bir şekilde ilerlediğini göstermektedir.

Bu çalışma, İran ve iletişim çalışmaları alanındaki akademik literatürdeki önemli eğilimleri ve dinamikleri ortaya koymaktadır. Özellikle, makale formatının baskın yayın türü olduğu, mühendislik, iletişim ve bilgisayar bilimleri gibi disiplinlerin alanın en güçlü temsilcileri olduğu ve bu alanların, dijitalleşme ve mühendislik teknolojileriyle uyum süreçlerine katkı sağladığı görülmüştür. Ayrıca, yıllar içinde artan yayın sayıları ve araştırma alanlarındaki çeşitlilik, iletişim çalışmalarının İran'daki akademik araştırmalar içinde giderek daha fazla önem kazandığını göstermektedir. Diğer taraftan, sosyal bilimler ve sağlık bilimleri gibi alanların da kayda değer bir katkı sağladığı gözlemlenmiştir. Bu bulgular, İran'daki akademik üretimin, hem teorik hem de uygulamalı bilimlerde dengeli bir şekilde ilerlediğini ve ulusal önceliklere hizmet eden çeşitli araştırma alanlarının aktif olduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 12: İran ve iletişim çalışmalarında kullanılan diller

Bu şekilde yayın türlerinin hangi dillerde yayınlandığı gösterilmiştir. Özellikle İngilizce de 10.833'le en çok yayın yapıldığı gözlemlenmektedir. Bu durum, akademik literatürde İngilizcenin hâkim bir dil olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, 34 Arapça, 24 Farsça, 5 Türkçe, 5 Rusça, 2 İspanyolca, 1 Fransızca, 1 Malayca, 1 Sırpça, 1 Urduca, 1 Galce dillerinde yayın yapıldığı saptanmıştır.

Bu sonuç, akademik yayınların çoğunlukla İngilizce dilinde yapıldığını açıkça ortaya koymaktadır, bu da İngilizcenin küresel akademik literatürde hâkim bir dil olarak kabul edildiğini göstermektedir. İngilizce, araştırmaların uluslararası düzeyde paylaşılması ve daha geniş bir kitleye ulaşılması açısından tercih edilen bir dil haline gelmiştir. Bu durum, dilin bilimsel iletişimdeki rolünü ve önemini vurgulamaktadır. Aynı zamanda, diğer dillerde de yayın yapıldığının gözlemlenmesi, farklı bölgelerde ve kültürlerde bilimsel çalışmaların varlığını sürdürdüğünü ve bu çalışmaların da akademik literatüre katkı sağladığını gösteriyor. Arapça, Farsça, Türkçe, Rusça gibi dillerde yapılan yayınlar, özellikle bölgesel akademik çevrelerde önemli bir yer tutarken, bu dillerin bilimsel topluluklar içinde birer araç olarak kullanıldığını ve küresel akademik dünyanın dışına taşan önemli araştırma alanlarına işaret ediyor. Bu tür dil çeşitliliği, akademik işbirliği ve çok dillilik açısından önemlidir, çünkü araştırmaların farklı dillerde yapılması, yerel bilgilerin küresel bilgi havuzuna dâhil edilmesini sağlar ve bilimsel çeşitliliği destekler.

Sonuç

Bu araştırma, İran ile ilgili iletişim alanındaki akademik literatürün bibliyometrik bir analizini yaparak, bu alandaki temel eğilimleri, anahtar temaları ve uluslararası işbirliklerini ortaya koymayı hedeflemiştir. Elde edilen bulgular, araştırma sorularına ışık tutmakta ve bu alandaki akademik eğilimler hakkında önemli veriler sunmaktadır.

İlk olarak, İran ve iletişim konusundaki akademik çalışmalarda en çok kullanılan anahtar kelimelerin dağılımı incelenmiştir. Araştırma, anahtar kelimeler arasında "İran", "iletişim", "internet", "sağlık iletişimi" gibi terimlerin en sık kullanıldığını göstermiştir. Bu bulgular, iletişim araştırmalarının dijitalleşme, sağlık ve afet yönetimi gibi önemli temalar etrafında yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, anahtar kelimeler arasındaki co-occurrence analizi, bu çalışmaların disiplinler arası bir yapı sergilediğini ve mühendislik, bilgisayar bilimleri, sağlık iletişimi gibi farklı alanlarla güçlü ilişkiler kurduğunu göstermektedir. Bu bağlamda çalışmanın bulguları, İran iletişim akademisinin son yıllarda sosyal, sağlık ve teknolojik konulara da yöneldiği-

ni, böylece literatürün daha geniş bir perspektife doğru gelişmekte olduğunu göstermektedir. Bu açıdan, araştırmamanın sonuçları literatürdeki eksik bir yönü tamamlamakta ve İran üzerine yapılan iletişim çalışmalarının yalnızca siyasal baskı ve medya denetimi bağlamında değil, günlük yaşamın pratik boyutlarında da önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

İran'da iletişim alanında üretilen literatür sadece teorik olarak değil, ampirik olarak da ülkenin iletişim pratiklerini yansıtır. Örneğin iletişim çalışmalarında en çok araştırılan mecralardan birisi internettir. Bu, İran toplumunda haber ve iletişim için internetin kritik hale geldiği gerçeğiyle örtüşür. Freedom House'un "Net Freedom" raporlarında İran, internete erişimin en kısıtlı olduğu ülkelerden biri olarak geçer. Bu kısıtlara rağmen İran'da 56 milyondan fazla internet kullanıcısı olduğu ve 2020'lere gelindiğinde nüfusun büyük kesiminin akıllı telefonla sosyal medyaya bağlandığı bilinmektedir (Freedom House, 2025). Dolayısıyla akademik çalışmaların internet sansürü, sosyal medyada siyasi ifade, çevrimiçi aktivizm gibi konulara yönelmesi doğal ve gereklidir. Bibliyometrik analizde zaman içinde hangi temaların yükseldiğine bakmak, toplumsal değişimlerle paralellik kurmayı sağlar.

İkinci araştırma sorusu olan en çok atıf yapılan yazarlar incelendiğinde, İran ve iletişim çalışmaları alanında önemli bir akademik etki yaratan yazarların kimlikleri belirlenmiştir. En fazla atıf alan yazarlar arasında Hedieh Shakeri ve Mohammad Khalilzadeh öne çıkmakta olup, bu yazarların çalışmaları alandaki diğer araştırmalarla güçlü bağlantılar kurarak etki yaratmıştır. Yazarlar arasındaki işbirlikleri, alandaki akademik ağın gelişimini ve araştırma temasının genişliğini yansıtmaktadır.

Üçüncü araştırma sorusu olan İran ve iletişim konusunda yapılan akademik çalışmaların ülke dağılımları incelendiğinde, İran'ın bu alandaki en fazla yayına sahip ülke olduğu görülmektedir. İngiltere, ABD, Malezya gibi ülkelerle güçlü akademik işbirlikleri gerçekleştirilmiş olup, bu durum, İran'daki iletişim çalışmalarının küresel ölçekteki etkisini ve uluslararası araştırma işbirliklerini güçlendirme yönündeki çabaları yansıtmaktadır.

Dördüncü araştırma sorusu olan İran ile ilgili iletişim konusunda yapılan akademik çalışmaların kurum dağılımları ise, İslami Azad Üniversitesi, Tahran Tıp Bilimleri Üniversitesi ve Londra Şehir Üniversitesi gibi kurumların, bu alandaki akademik üretimde önemli roller üstlendiğini ortaya koymuştur. Bu kurumlar, sadece yerel değil, aynı zamanda uluslararası düzeyde de işbirlikleri gerçekleştirerek disiplinler arası çalışmalara katkı sağlamaktadır.

Beşinci araştırma sorusu olan İran ile ilgili iletişim konusunda yapılan akademik yayınların çalışma alanları incelendiğinde, mühendislik, bilgisayar bilimleri, sağlık iletişimi, telekomünikasyon ve sosyal bilimler gibi geniş bir yelpazeye yayıldığı görülmüştür. Bu da iletişim çalışmalarının farklı disiplinlerle birleşerek daha geniş bir kapsamda ele alındığını ve özellikle dijitalleşme, sağlık ve afet yönetimi gibi önemli konularda yoğunlaştığını göstermektedir.

Altıncı araştırma sorusu, İran ile ilgili iletişim konusunda yapılan akademik çalışmalarda hangi diller kullanıldığı sorusuna cevap olarak, yayınların çoğunluğunun İngilizce dilinde yapıldığı, ancak Arapça, Farsça, Türkçe gibi yerel dillerde de önemli sayıda yayının bulunduğu saptanmıştır. Bu durum, yerel dillerde yapılan çalışmaların, özellikle bölgesel akademik çevrelerde önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.

Yedinci araştırma sorusu olan İran ile ilgili iletişim konusunda yapılan akademik çalışmaların yayın dağılım türleri incelendiğinde, makalelerin baskın yayın türü olarak öne çıktığı, konferans bildirileri ve derleme makalelerinin ise daha az sıklıkta yayımlandığı belirlenmiştir. Bu da araştırmaların daha çok orijinal araştırmalara dayandığını ve alanın daha çok yeni bilgi üretmeye odaklandığını göstermektedir.

Son olarak, sekizinci araştırma sorusu, İran ve iletişim konusunda yapılan akademik çalışmaların yayın yıllarına göre sayısı incelendiğinde, yayın sayılarında belirgin bir artış gözlemlenmiştir. 2020 sonrası yıllarda bu artış daha da belirginleşmiş olup, bu durum dijitalleşme ve küresel gelişmelerin etkisiyle iletişim araştırmalarının hızla arttığını ve yeni akademik eğilimlerin güçlendiğini göstermektedir.

Elde edilen bibliyometrik bulgular, iletişim bilimlerinin tarihsel gelişimi ve bu alanın çok disiplinli yapısı olduğu hakkındaki teorik çerçeveye uyumlu bir şekilde, iletişim alanının farklı disiplinlerle etkileşim içinde geliştiğini ve bu çalışmalarda teknoloji, sağlık, afet yönetimi gibi önemli temaların ön plana çıktığını göstermektedir. Ayrıca, yazarlar ve kurumlar arasındaki güçlü işbirlikleri, akademik ağların nasıl geliştiğini ve bu alandaki araştırma temalarının küresel düzeyde nasıl yayıldığını ortaya koymaktadır. Yayın türleri ve yıllara göre artan yayın sayısı, dijitalleşmenin ve küresel olayların iletişim alanındaki akademik üretkenliği nasıl artırdığını göstermektedir. Bu bulgular, iletişim alanındaki gelişmelerin sadece yerel değil, uluslararası düzeyde de etkili olduğunu ve bu alandaki araştırmaların giderek daha geniş bir perspektife sahip olduğunu doğrulamaktadır.

Bu çalışma, İran'daki iletişim alanındaki araştırmaların tarihsel ve kurumsal evrimini anlamada önemli bir adım teşkil etmektedir. İran'ın modernleşme sürecinde basının ve iletişimin, toplumsal yapıyı şekillendiren güçlü araçlar olarak rol oynaması, devletin iletişim altyapısını güçlendirmedeki çabalarıyla paralel bir şekilde gelişmiştir. İslam Devrimi'nden sonra, iletişim altyapısının dijitalleşmesi ve devletin bilgiye erişim üzerindeki denetimi, bu sürecin küresel düzeydeki etkilerini daha da pekiştirmiştir. Bu bağlamda, iletişim alanındaki akademik araştırmalar, hem yerel hem de küresel ölçekteki gelişimlere önemli katkılarda bulunmaktadır ve gelecekteki çalışmalara yön verme potansiyeline sahiptir.

Gelecekteki araştırmalar, özellikle dijital iletişim, yapay zekâ ve sosyal medya gibi alanlarda daha derinlemesine analizler yapmayı amaçlayabilir. Bu alanlar hem akademik hem de endüstriyel açıdan büyük bir önem taşımaktadır ve İran'daki iletişim çalışmalarında daha fazla yer alabilir. Ayrıca, sosyal bilimler ve iletişim arasında daha fazla disiplinler arası araştırma yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bu tür çalışmalar, iletişimin toplumsal etkilerini, eğitimdeki rolünü ve sağlık gibi kritik alanlarda nasıl bir dönüşüm sağladığını inceleyebilir. İran'ın uluslararası işbirliklerinin daha da güçlendirilmesi gerektiği sonucuna varılabilir. Özellikle, Latin Amerika ve Afrika gibi bölgelerdeki ülkelerle işbirliklerinin artırılması, İran'ın küresel akademik ağını genişletebilir. Bu bölgelerdeki kültürel bağlamların dikkate alınarak yapılan akademik çalışmalar, iletişim alanındaki uluslararası etkisini artıracaktır.

Son olarak, bu çalışmanın sınırlılıkları göz önünde bulundurulduğunda, farklı veri kaynakları (Scopus, Google Scholar vd.) kullanılarak yapılacak araştırmalar daha geniş bir perspektif sunabilir. Web of Science veri tabanının içerdiği yayınlar, belirli akademik dergilerle sınırlı olup, diğer platformlarda yer alan çalışmaları dışarıda bırakmaktadır. Bu çalışmanın yalnızca Web of Science veri tabanı üzerinden yapılan bir inceleme olması, veri çeşitliliğini sınırlamaktadır. Farklı veri tabanları ve analiz yöntemlerinin kullanılması, daha kapsamlı sonuçlar elde edilmesine olanak sağlayacaktır. Gelecekteki araştırmaların bu sınırlamaları göz önünde bulundurması faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Abrahamian, E. (1982). *Iran between two revolutions*. Princeton University Press.
- Abrahamian, E. (2008). *Modern İran Tarihi*. (Çev. Dilek Şendil). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Ahin, T. (2008). *İran İslam Cumhuriyetinde kamu yönetimi* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Arabshahi, P. (1999). Iran's telecom and internet sector: A comprehensive survey. *Open Research Network*, Erişim adresi: <http://www.science-arts.org/internet/node21.html#tab:ifixl>
- Aziz, A. (2010). *İletişime giriş*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Baldino, D. ve Goold, J. (2014). Iran and the emergence of information and communications technology: The evolution of revolution?. *Australian Journal of International Affairs*, 68(1), 17-35. doi: 10.1080/10357718.2013.840263
- Block, J. ve Fisch, C. (2020). Eight tips and questions for your bibliographic study in business and management research. *Management Review Quarterly*.
- Blout, E. L. (2023). *Media and power in modern Iran: mass communication, ideology and the state*. Bloomsbury Academic.
- Bornmann, L. ve Daniel, H. D. (2008). What do citation counts measure? A review of studies on citing behavior. *Journal of Documentation*, 64(1), 45-80.
- Bourse, M. ve Yücel, H. (2012). *İletişim bilimlerinin serüveni*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Dik, E. (2016). Merkezi devletin oluşumu ve anayasal gelişmeler. B. Tangör (Ed.), *İran: Toplum, devlet ve siyaset* (s. 69-139). TODAİE.
- Dik, E. (2023). İran İslam Cumhuriyeti'nde bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki reform girişimleri. *Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 27-42.
- Ebrahimian, L. D. (2003). Socio-economic development in Iran through information and communications technology. *The Middle East Journal*, 57(1), 93-111.
- Freedom House. (2025). Erişim adresi: <https://freedomhouse.org>.
- Garfield, E. (1972). Citation analysis as a tool in journal evaluation. *Science*, 178(4060), 471-479. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1126/science.178.4060.471>
- Geçikli, F. (2008). *Halkla ilişkiler ve iletişim*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Gillespie, T. (2018). *Custodians of the internet: Platforms, content moderation, and the hidden decisions that shape social media*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Kusha, H. R. (2013). Impediments to police modernisation in Iran, 1878-1979. *Policing & Society*, 23(2), 164-182. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1080/10439463.2012.661430>
- Laughey, D. (2010). *Medya çalışmaları: Teoriler ve yaklaşımlar*. İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Lazarides, M. K., Lazaridou, I.Z., ve Papanas, N. (2023). Bibliometric analysis: Bridging informatics with science. *The International Journal of Lower Extremity Wounds*. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1177/15347346231153538>
- Lynch, M. (2000). The dialogue of civilisations and international public spheres. *Millennium: Journal of International Studies*, 29(2), 307-330.
- McQuail, D. (2013). *Journalism and society*. Los Angeles: Sage Publications.
- Melnik, G. S., ve Teplyashina, A. N. (2019). The impact of digitalization of network space on journalism education. *Media Education (Mediaobrazovanie)*, 2019, 59(1).
- Michaelsen, M. (2018). Transforming threats to power: the international politics of authoritarian internet control in Iran. *International Journal of Communication*, 12, 3846-3866
- Noble, S. (2018). *Algorithms of oppression: How search engines reinforce racism*. New York: New York University Press.
- Özkan, H., ve Rigiderakhshan, M. (2019). İran'da basının doğuşu ve gazeteler. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(2), 975-994. Erişim adresi: <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.537079>

- Öztürk, O., ve Gürler, G. (2022). *Bir literatür incelemesi aracı olarak bibliyometrik analiz*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Postman, N. (1970). The reformed English curriculum. A. C. Eurich (Ed.), *High school 1980: The shape of the future in American secondary education*. (s. 160–168). New York: Pitman.
- Pourrashidi, H. (2021). Understanding I.R. of Iran's media policy: a concentration on regulations and laws. *Southern Communication Journal*, 86(4), 306-324. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1080/1041794X.2021.2011955>
- Rahimi, B. (2015). Censorship and the Islamic Republic: two modes of regulatory measures for media in Iran. *The Middle East Journal*, 69(3), 358–378. Doi: 10.3751/69.3.12
- Saniye, U. L. U., ve Akdağ, M. (2015). Yayımlanan hakem denetimli makalelerin bibliyometrik profili: Selçuk İletişim Dergisi örneği. *Selçuk İletişim*, 9(1), 5-21.
- Shabani, E. A., ve Kamyab, J. (2013). Urban politics in Iran's contemporary history (1921-1941) with an emphasis on public spaces of Tehran. *Bagh-e Nazar*, 9(23), 13-22.
- Sharifi, H., ve Zarei, B. (2004). An adaptive approach for implementing e-government in I.R. Iran. *Journal of Government Information*, 30(5), 600–619.
- Sıgır, Ü. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Taşcıoğlu, R. (2016). Siyasal iletişim. E. Akbulut (Ed.), *İletişime giriş*. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Tekinalp, Ş., ve Uzun, R. (2009). *İletişim araştırma ve kuramları*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Tsilika, K. (2023). Exploring the contributions to mathematical economics: a bibliometric analysis using bibliometrix and Vosviewer. *Mathematics*. Erişim adresi: <https://doi.org/10.3390/math11224703>
- Van Eck, N. J. (2011). *Methodological advances in bibliometric mapping of science* (ERIM PhD Series Research in Management, 247). Rotterdam: Erasmus Research Institute of Management (ERIM).
- Van Eck, N. J., ve Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84(2), 523–538. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1007/s11192-009-0146-3>
- Vatandoust, G. R., ve Sheipari, M. (2023). Modified j-curve theory, Iran's socio-economic bottlenecks and the 1979 fall of the Pahlavi monarchy. *Middle East Critique*, 32(1), 111-127. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1080/19436149.2023.2168381>
- Zhong, S., Yong, G., Liu, W., Gao, C., ve Wei, C. (2016). A bibliometric review on natural resource accounting during 1995–2014. *Journal of Cleaner Production*, 139, 122-132. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.08.039>
- Zinderen, A., ve Zinderen, İ. E. (2023). Veri gazeteciliği çalışmalarına yönelik bibliyometrik bir analiz. A. Çatalcalı Ceylan ve İ. Aydoğdu Karaaslan (Ed.), *İletişim bilimleri alanında uluslararası araştırma ve değerlendirmeler* (s. 123-137). Serüven Yayınevi.
- Zupic, I., ve Cater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429-472. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1177/1094428114562629>